

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Hitta Vilse -verksamhet i friluftssäkerhet för förskoleåldersbarn i syfte att stöda gruppens sociala utveckling

Kietz, Charlotta

2015 Dickursby

Laurea-ammattikorkeakoulu
Dickursby

Hitta Vilse -verksamhet i friluftssäkerhet för förskoleåldersbarn i syfte att stöda gruppens sociala utveckling

Charlotta Kietz
Sociala området
Examensarbete
Maj, 2015

Charlotta Kietz

Hitta Vilse -Verksamhet i friluftssäkerhet för förskoleåldersbarn i syfte att stöda gruppens sociala utveckling

År	2015	Sidantal	63
----	------	----------	----

Syftet med detta examensarbete har varit att planera, utföra och utvärdera verksamhet i friluftssäkerhet för förskoleåldersbarn på ett svenskspråkigt daghem i Vanda. Examensarbetet har gjorts som ett handlingsbaserat examensarbete. Verksamheten har byggts upp med hjälp av Hitta Vilse konceptet, där barn lär sig vad de skall göra om de går vilse i skogen. Både teoretiska övningar på daghemmet och praktiska övningar i skogen har hört till verksamheten. Samtidigt som barnen har fått lära sig friluftssäkerhet, har de även fått stärka sitt självförtroende, stärka gruppens samhörighetskänsla, och göra grovmotoriska övningar. I Examensarbetet presenteras äventyrspedagogik som en del av småbarnsfostran. Gruppens betydelse för förskoleålders barns sociala utveckling och inläarning presenteras i den teoretiska delen av arbetet. Ett annat syfte med examensarbetet har varit att presentera Hitta Vilse konceptet för barngruppens barnträdgårdslärare. Detta examensarbete kan även användas som stöd i utvecklingsarbetet för miljöfostran och utomhusverksamheten på daghemmet.

Som utvärderingsmaterial har används studerandes anteckningar och bilder, samt handledarens utvärdering som givits vid diskussion med mig och skriftligen. Även barnen fick utvärdera verksamheten med hjälp av fyra olika utvärderingsmetoder. Barnen njöt av verksamheten och lärde sig grunderna i Hitta Vilse på ett berömligt sätt. Barnträdgårdsläraren fattade tycke för kursen och nämnde att han gärna deltar i Hitta Vilse utbildningen i fortsättningen. Under en kort verksamhetstid är det svårt att skapa förändringar i en grupp, och målet med verksamheten fick en annan form under processen. Det viktiga var att skapa trevliga erfarenheter för barnen och visa att skogen är en trygg lekplats. Examensarbetet presenterar äventyrspedagogiken som en metod att använda i det sociala arbetet.

Nyckelord: friluftssäkerhet, äventyrspedagogik, gruppdynamik, trygghet, småbarnspedagogik, förskola

Charlotta Kietz

Hitta Vilse - Outdoor safety-activities for children

Year	2015	Pages	63
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to plan, carry out and evaluate outdoor- safety activities for children between ages four and six. This study was conducted in a Swedish speaking kindergarten in Vantaa. This Bachelor's thesis was executed as a functional study. The activity is based on the "Hitta Vilse" - method. In the method children learn what to do if they get lost in wilderness. Both theoretical and practical exercises have been used in the study. The exercises have strengthened the children's self-esteem. The children also learned to work as a group and improve their physical coordination. Another purpose of this thesis was to make the "Hitta Vilse" method known to the kindergarten teacher.

The study was evaluated by my guidance counselor, the kindergarten teacher. I also have evaluated the study with the help of my notes and pictures from the activities. The children also participated in the evaluation of the exercises. The children enjoyed the activity and learned the basics of the "Hitta Vilse" method. The kindergarten teacher was pleased with the method. It was important to give pleasant experiences to the children and show them that the forest can be a safe playground.

Keywords: Outdoor safety, adventure learning, group dynamics, safety, early childhood education, preschool

Innehållsförteckning

1	Inledning	7
2	Utgångsläget för examensarbetet.....	8
2.1	Hitta Vilse - friluftssäkerhet för barn.....	10
2.2	Mål för examensarbetet.....	11
2.3	Målen för de olika verksamhetsgångerna	11
3	Inläring, gruppdynamik och rädslor hos barn i förskoleåldern.....	13
3.1	Inläring hos barn i förskoleåldern.....	13
3.2	Diskussion kring gruppens betydelse för barnets självförtroende	15
3.3	Att gå vilse - en psykologisk synvinkel.....	16
3.4	Rädsla hos barn i förskoleåldern.....	17
3.5	Grovmotorikens utveckling i förskoleåldern.....	18
4	Äventyrspedagogik som en del av miljöfostran	19
4.1	Hitta Vilse och äventyrspedagogik	20
4.2	Skogsmulleverksamheten	21
4.3	Äventyr inom småbarnspedagogiken.....	22
5	Utvärdering inom småbarnspedagogiken.....	23
5.1	Barnens utvärderingsmetoder	25
5.1.1	Barnens åsikter med hjälp av en linje	26
5.1.2	Sagotering	26
5.1.3	Intervju	27
5.1.4	Utvärderingsdiskussion	29
5.2	Handledarens utvärdering	29
5.3	Självutvärdering	30
6	Den praktiska verksamheten	30
7	Sagan om Vilse: Beskrivning och utvärdering av verksamheten	31
7.1	Verksamhetens struktur.....	31
7.2	Barnens och handledarens utvärdering av verksamheten.....	32
7.3	Självutvärdering	34
8	Vilse Stigen och samarbetsövningar: Beskrivning och utvärdering av verksamheten	35
8.1	Verksamhetens struktur.....	35
8.2	Barnens och handledarens utvärdering av verksamheten.....	37
8.3	Självutvärdering	39
9	Lekar i skogen och självförtroende: Beskrivning och utvärdering av verksamheten	40
9.1	Verksamhetens struktur.....	40
9.2	Barnens och handledarens utvärdering av verksamheten.....	41
9.3	Självutvärdering	42
10	Utvärdering och minnen från skogen: Beskrivning och utvärdering av verksamheten.....	43

10.1	Verksamhetens struktur.....	43
10.2	Självutvärdering.....	44
11	Helhetsutvärderingen för verksamheten.....	45
11.1	Barnens helhetsutvärdering.....	45
11.2	Hanledarens helhetsutvärdering.....	46
11.3	Studerandes självutvärdering och professionella tillväxt.....	47
12	Etiska frågeställningar och examensarbetets pålitlighet.....	49
13	Avslutande diskussion.....	51
	Källförteckning.....	55
	Bilder.....	57
	Figurer.....	58
	Tabeller.....	59
	Bilagor.....	60

1 Inledning

Syftet med detta examensarbete är att öva och lära färdigheter inom friluftssäkerhet med en barngrupp i ett svenskspråkigt daghem i Vanda. Som grund för planeringen och genomförandet av verksamheten har använts Hitta Vilse- konceptet, där barn i olika åldrar får lära sig olika metoder att använda i en situation där de har gått vilse i skogen. Examensarbetet genomfördes under fyra verksamhetsgångar. Som målgrupp för verksamheten fungerade en barngrupp på sex barn i åldern 5-6 år. Förutom att barnen fick lära sig friluftssäkerhet, fick de också göra samarbetsövningar, förbättra sitt självförtroende samt utveckla sin grovmotorik. Meningen med examensarbetet var också att presentera Hitta Vilse- konceptet för barngruppens barnträdgårdslärare, och att därigenom presentera metoder, som kan tillämpas och användas i utomhusverksamheten på daghemmet. Detta examensarbete kan alltså även användas som stöd i utvecklingsarbetet för utomhusverksamhet och miljöfostran på daghemmet.

I Hitta Vilse inlärs barnen kunskap i hur man skall agera i en situation då man går vilse. Kunskapen övas in med hjälp av praktiska övningar i naturen, samt med hjälp av teoretiska övningar på daghemmet. Kunskapen leks in, och repetition tillämpas under verksamhetsgångarna. Barnen blir bekanta med verksamheten genom en berättelse om pojken Vilse som går vilse i skogen. Barnen får diskutera kring rädsla, vad det betyder och hur det känns i kroppen då man blir rädd. Barnen har gjorts delaktiga genom att inkludera dem i utvärderingen av verksamheten samt genom att välja en del av övningarna enligt barnens önskemål.

Jag valde detta ämne eftersom jag har deltagit i Hitta Vilse ledare utbildningen för några år sedan och ansåg att detta var ett ämne som jag ville fördjupa mig i. Jag hade en känsla av att friluftssäkerhet är ett ämne som inte ingår i varje daghems verksamhet, och jag ville presentera konceptet för daghemmet i fråga. Folkhälsan syd Ab utbildar Hitta Vilse- ledare i det svenskspråkiga Finland, och eftersom daghemmet upprätthålls av Folkhälsan ansåg jag att det vore lämpligt att presentera konceptet för just detta daghem. Jag valde att skriva slutrapporten för examensarbetet på svenska, eftersom samarbetsdaghemmet är svenskspråkigt och upprätthålls av en finlandsvensk organisation. En annan orsak till att jag valde detta ämne och daghemmet som miljö för mitt slutarbete, var att jag vill examineras som socionom med barnträdgårdsläraryrke.

Jag valde utomhusverksamhet på grund av att jag anser att det är det område som jag vill utvecklas i. Som studerande har jag haft ansvaret för planering, utförande och utvärdering av verksamheten. Som stöd har jag haft en handledare från arbetslivet som även fungerar som barngruppens barnträdgårdslärare. Handledaren har bidragit med kunskap och stöd, samt idéer för verksamheten. Handledaren har deltagit i all verksamhet, samt kontinuerligt utvärderat mitt arbete och verksamheten.

I den teoretiska delen av arbetet har jag valt att diskutera kring lärandet hos barn i förskoleåldern samt hur inläringen sker i en annan miljö. Teori kring gruppens betydelse för barnets självförtroende och lärande har även inkluderats i denna slutrapport. Jag kommer att tangera teori gällande rädsla hos barn i förskoleålder, eftersom jag anser att rädslan har en stor inverkan på hur och vad barnet gör i då hon går vilse. Jag kommer att presentera likheter och olikheter mellan Hitta Vilse och en annan pedagogisk modell inom friluftspedagogik på daghem. I den teoretiska delen kommer jag även att öppna begreppet äventyrspedagogik och hur man kan använda sig av äventyrspedagogiken på daghem och med andra målgrupper inom det sociala området.

2 Utgångsläget för examensarbetet

Samarbetsdaghemmet erbjuder både kommunal och privat dagvård. Verksamheten riktade sig till barnen i 4-6 ålders gruppen, och av dem de äldsta, dvs. 5-6 åringarna. Barngruppen är indelad i tre smågrupper, och min verksamhet riktade sig till de äldsta, som är sin egen smågrupp. Förskola erbjuds inte på samarbetsdaghemmet. Idén till examensarbetet fick jag i början av november 2014, då jag påbörjade min tredje arbetspraktik på samma daghem. Fosterrarna i gruppen ville gärna att någonslags verksamhet skulle planeras och utföras, där barnen kunde få öva på samarbete och stärka "vi-känslan". Ett annat syfte var att barnens självförtroende behövde stödas, samt att de behövde öva på sina grovmotoriska färdigheter. Planeringen för examensarbetet kom igång på allvar i december 2014.

Både Folkhälsans och Vanda stads värderingar inom småbarnsfostran tangerar trygghet, hållbar utveckling och stöd för barnets sociala färdigheter. Daghemmet är även ett certifierat "Folkhälsan hälsofrämjande daghem." Planeringen och verksamheten på daghemmet följer alltså byggstenarna i ett hälsofrämjande daghem, Bland dessa kan nämnas bl.a. att barnen skall få stärka självkänslan och känna trygghet. Till natur- och miljö fostran hör bl.a. Mulleskogen. På daghemmet finns också ett miljöråd som består av både barn och fostrare. Daghemmet har fått Grön Flagg våren 2014 för dess sortering och minskning av avfall. (Folkhälsan 2014, Plan för småbarnsfostran)

Friluftssäkerhet passar enligt mig bra in i daghemmets värdegrund. Målet med mitt examensarbete har en direkt koppling till daghemmets och Folkhälsans värderingar och byggstenar. Friluftssäkerhet ger barnen trygghet, och genom de övningar jag valt får barnen stärka sin självkänsla. Denna koppling är även en orsak till varför jag valde detta ämne och detta daghem.

Till planeringsskedet av verksamheten hörde ett officiellt möte med arbetslivets handledare och daghemmets förman, där vi bland annat skrev under avtalet för examensarbetet. Förutom detta möte, hade jag och min handledare möten gällande planeringen och utförandet. Jag meddelade min Hitta Vilse utbildare att jag kommer att göra detta examensarbete, och han lovade skicka mig det material som jag behövde. I planeringen har jag använt mig av Hitta Vilse- konceptets övningar. Varje verksamhetsgång är skilt planerad, med egna mål. Den första planen för slutarbetet var färdig i januari 2015. Forskningslovet beviljades av Folkhälsan syd i slutet av januari 2015. Verksamheten ägde rum i februari - mars 2015.

Den första och sista verksamhetsgången skedde på daghemmet, och den andra och tredje i naturen och skogsmiljö. Av gruppens sex barn, var fyra flickor och två pojkar. Min handledare, barngruppens barnträdgårdslärare var med under verksamheten, och fungerade som stöd då det behövdes, t.ex. i påklädningssituationer eller i bussen. Då vi kom till skogen tog jag över det pedagogiska ansvaret. Verksamheten i skogen räckte ca 1,5 timmar, och verksamheten på daghemmet ca 1 timme. Under tre av verksamhetsgångerna hade vi Hitta Vilse på förmiddagen, en gång gick vi till skogen efter lunch, på grund av barngruppens andra program. Veckodagen för Hitta Vilse ändrade under verksamheten, och under en vecka hade vi Hitta Vilse två gånger, på grund av barngruppens andra program.

Varje verksamhetsgång hade egna mål och eget tema: Presentation och sagan om Vilse, Vilses stig och samarbete, Vilses lekar och självförtroende samt Utvärdering och minnen från skogen. Till varje verksamhetsgång hörde repetition och lek eller saga. Under den andra verksamhetsgången i skogen fick barnen önska sig en lek eller övning som de tyckt mest om, som vi sedan lekte. Förutom att jag drog all verksamhet, deltog jag även i övningarna och visade exempel åt barnen.

Bild 1: På väg mot nya äventyr

2.1 Hitta Vilse - friluftssäkerhet för barn

Hitta Vilse- konceptet har kommit till Finland från Sverige på 1990- talet. I Sverige är Hitta Vilse framtagen av Civilförsvarsförbundet och ett registrerat varumärke. I det svenskspråkiga Finland, utbildar Folkhälsan syd Hitta Vilse- ledare. Metoden handlar om att utbilda barn i friluftssäkerhet och lära dem hur man i första hand undviker att gå vilse. Om barnet ändå går vilse, ökar utbildningen barnets möjlighet att snabbt bli hittad och att klara sig bra. Till konceptet hör kurser för barn i olika åldrar, allt från barn under skolålder till barn i lågstadiålder. Det finns olika program beroende på om kursen utförs under sommar- eller vintertid. Tidpunkten för mitt examensarbete var orsaken till att Hitta Vilse den här gången utfördes enligt vintermodellen. Under kursen får barnen lära sig tre viktiga regler: Krama ett träd, håll värmen uppe samt syns och hörs. Mera om övningarna I Hitta Vilse berättar jag om senare i rapporten för slutarbetet. Meningen med övningarna är att de skall lekas in och repetition skall tillämpas. Föräldrarna till barnen spelar även en viktig roll under kursen och föräldrarna uppmanas att prata om kursen då den pågår, eftersom ämnet kan väcka mycket förundran hos barnen. (Hitta Vilse ledarens handledningsbok 2005: 3, 72)

Övningarna som använts i verksamheten är alla tagna ur Hitta Vilse ledarens handledningsbok. Det finns en hel del övningar att välja mellan. Jag har valt ut övningarna och tillämpat dem delvis utgående från barngruppens mål. Övningarna stöder alltså barnens samarbetsförmåga, självförtroende och grovmotorik, samtidigt som barnen lär sig friluftssäkerhet. Övningarna är utarbetade av en arbetsgrupp erfarna instruktörer, som fått stöd av t.ex. barnpsykologer och pedagoger.

Bild 2: Hitta Vilse övningar

2.2 Mål för examensarbetet

Målen med detta examensarbete är trefaldiga: Daghemmets mål, barngruppens mål och mina egna mål. Målen för Hitta Vilse- kursens verksamhet är indelade i delmål, dvs. alla verksamhetsgångar hade egna mål. Till daghemmets mål hörde att presentera Hitta Vilse- konceptet för barngruppens fostrare, och eventuellt få barntädgårdsläraren intresserad av att gå utbildningen. Samtidigt var det meningen att ge inspiration till friluftsfostern på daghemmet med hjälp av de nya övningarna. Idén med att barnen som deltog endast var sex till antalet, var att det blev lättare att uppmärksamma alla barn under verksamheten, och på det sättet bidrog till att verksamheten kunde utföras på barnens villkor.

Till barngruppens mål hörde utveckling och övning av samarbetsfärdigheter, självförtroende samt utvecklande av grovmotoriska färdigheter. Dessa mål är satta av barngruppens barntädgårdslärare. De nämndes i diskussionen om vad barntädgårdsläraren anser att barnen har för nytta av denna kurs. Övningarna som använts är valda ur Hitta Vilse konceptets färdiga övningar, så att de även utvecklar dessa behov.

Mina egna mål tangerat utomhusverksamhet, pedagogiskt ledarskap samt hur jag i mitt kommande yrke kan stöda, uppmuntra och inkludera varje deltagande barn i olika slags verksamhet. Efter min arbetserfarenhet med yngre barn på olika daghem, känner jag att jag vill utvecklas i hur jag kan stöda och uppmuntra barn i förskoleåldern. Dessa mål strävade jag till att uppnå genom att läsa olika slags litteratur och tillämpa det jag lärt mig då jag planerade och utförde verksamheten. Genom att kritiskt granska olika källor och pröva mig fram har jag planerat verksamhet, som både kan utveckla mig som studerande, och barnen som enskilda deltagare och som en grupp.

2.3 Målen för de olika verksamhetsgångarna

Temat för den första verksamhetsgången var att göra bekantskap med Vilse, pojken som gick vilse i skogen. Denna verksamhetsgång ägde rum på daghemmet. Målet med den första verksamhetsgången var att väcka intresse hos barnen för kursen, samt att göra dem bekväma med mig och skapa en trygg stämning i gruppen. Meningen var också att genast från början låta barnen berätta om sina egna erfarenheter. Det bör nämnas att jag inte var främmande för barnen eftersom jag gjorde min tredje arbetspraktik på daghemmet men i en annan grupp. Jag har även vikarierat en del på daghemmet. Detta bidrog till att målen för första verksamhetsgången var lättare att uppnå, och att barnen snabbare byggde upp ett förtroende för mig. Barnen fick utvärdera första verksamhetsgången genom att ställa sig på en viss plats i ett led, vilket berättade hur de upplevt verksamheten.

Temat för den andra verksamhetsgången var Vilses stig och samarbete. Nu rörde vi oss i skogen och barnen fick bekanta sig med de olika övningarna. Målet med denna verksamhetsgång var, att barnen skulle bekanta sig med de tre regler som kursen baserar sig på samt att få öva på sitt samarbete sinsemellan. Målet var även att skapa trevliga erfarenheter för barnen och visa att skogen är en trygg lekplats. Under denna gång iakttog studeranden barnen för att få en bild av deras samarbete. Skogen där verksamheten ägde rum var bekant för barnen eftersom daghemmet använder samma skog som Mulleskog. Denna gång fick barnen utvärdera verksamheten genom att rita en bild.

Temat för den tredje verksamhetsgången var repetition, lekar och självförtroende. Denna gång gick vi till skogen för att leka. Under denna gång var det min handledare som iakttog barnen gällande barnens självförtroende. Målet med denna gång var att låta barnen leka i skogen och njuta av den. Målet var även att få barnen att tro på sig själva. Detta gjordes med hjälp av olika lekar och genom att berömma och uppmuntra barnen. Denna gång fick barnen utvärdera verksamheten genom att svara på frågor enskilt.

Temat för den sista verksamhetsgången var minnen från skogen och diplomutdelning. Målet för denna verksamhetsgång var att tillsammans på ett trevligt sätt avsluta kursen och uppmärksamma barnens deltagande i den samt att minnas det vi lärt oss tillsammans. Detta gjordes till en stor del med hjälp av foton från verksamheten. För att på ett tydligt sätt avsluta kursen, delades diplom och visselpipor ut åt de barn som deltagit i kursen. Målet var även att med hjälp av bilder informera föräldrarna om vad vi gjort under kursen. Detta gjordes genom att tillsammans med barnen lägga upp bilder i den s.k. "Muksuboken", så att föräldrarna kunde se vad barnen gjort i skogen och på daghemmet under kursen.

Bild 3: Första utfärden till skogen

3 Inlärnin g, gruppdynamik och rädslor hos barn i förskoleåldern

Eftersom målet med Hitta Vilse- konceptet och därmed ett av målen med examensarbetet var att lära barnen vad de skall göra då de tappar bort sig, har jag valt att i den teoretiska delen diskutera kring inlärnin g hos barn i förskoleålder. Vilka faktorer stöder inlärnin g, och vilka hindrar den? Vad påverkar barns inlärnin g på främmande platser, som t.ex. i skogen? Dessa frågor är alla kopplade till mitt examensarbete och har spelat en stor roll i planerandet och utförandet av verksamheten. Jag har valt att granska inlärnin gen utgående från Jean Piagets (1896-1980) konstruktivistiska teori gällande barns inlärnin g. Rädsla och hur barn i förskoleåldern hanterar den spelar även en central roll i detta examensarbete, och hjälper läsaren bättre att förstå Hitta Vilse- konceptet och varför konceptet är viktigt. Därför har jag valt att även behandla rädsla i den teoretiska delen. Barnens grovmotoriska utveckling kan spela en betydande roll för barnets självförtroende och därför är även den grovmotoriska utvecklingen behandlad i detta kapitel.

3.1 Inlärnin g hos barn i förskoleåldern

Enligt Piaget, är inlärnin g något som sker i individens inre. Den enskilda individen är i interaktion med omvärlden och även individens egna erfarenheter formar inlärnin gen. Piagets teori gällande inlärnin g har tillämpats på många olika sätt inom småbarnsfostran och nya underteorier har uppstått. En modell av Piagets teori går under namnet "Developmentally Appropriate Practice" (DAP). Enligt DAP grundar sig barnets utveckling och inlärnin g på erfarenheter och assimilation, dvs. barnet begrundar det hon lärt sig. Efter det tillämpar barnet det hon lärt sig i olika situationer. Enligt DAP skall fostraren även beakta barnets utvecklingsnivå vid verksamheten, och planera verksamheten enligt den. (Hujala, Turja 2011: 21)

Enligt DAP är alltså barnets erfarenheter i fokus då hon lär sig något nytt. Detta har jag tillämpat i min verksamhet genom att låta barnen berätta om deras erfarenheter av att tappa bort sig. Detta gjordes under första verksamhetsgången för att skapa en grund för den fortsatta planeringen och verksamheten. Verksamheten skulle ha sett ut på ett helt annat sätt om det visat sig, att något av barnen skulle ha haft dåliga, eller t.o.m. traumatiserade erfarenheter av att gå vilse i skogen. Genom att fråga barnens föräldrar om lov för barnens deltagande i kursen och genom att ge information om kursen, har jag även försäkrat mig om, att barnens föräldrar anser det vara lämpligt för barnen att delta, trots de olika erfarenheter som de kan ha.

Då jag har planerat min verksamhet har även jag tagit i beaktande barnens utvecklingsnivå, som har motsvarat nivån hos det 5-6 åriga barnet. Hitta Vilse- konceptet är upplagt så, att det finns olika program för olika ålders barn. Detta har även hjälpt mig i planeringen av verk-

samheten. Det faktum att jag känt barnen från tidigare, har även stött mig i planeringen, och jag har varit medveten om barnens utvecklingsnivå. I fall, att barnen hade varit främmande för mig, hade jag först iakttagit dem, innan jag börjat fundera på planering.

I FN:s barnkonventions sjätte artikel nämns, att barnen har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Enligt konventionen har barn även rätt till att lära sig kunskap som är viktiga för dem som barn. (UNICEF Sverige 2015). Detta är även grundidén i Hitta Vilse. Ofta tänker man att barnen lär sig för framtiden och vuxenåldern, och kanske glömmer att det är lika viktigt för barnen att lära sig kunskap som de behöver just nu, som barn. Under och efter Hitta Vilse kursen assimilerar barnen den information de fått, och tillämpar den förhoppningsvis de tappar bort sig någon gång.

I boken "Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia" diskuteras mera kring Piagets konstruktivistiska teori. Piagets teorier ger inte konkreta förslag till fostrare och pedagoger gällande val och metoder för småbarnsfostran. Hans teorier har mera funnits till för att utveckla det pedagogiska kunnandet inom småbarnsfostran. Enligt Piaget kan fostraren understöda och för-snabba utveckling hos barnet med de rätta metoderna, men inte få barnet att förflytta sig från en utvecklingsnivå till en annan (Hännikäinen, Rasku- Puttonen 2001: 171- 173). Även här poängteras hur viktigt det är att fostraren planerar verksamhet som stöder och främjar barnets utveckling genom att ta i beaktande barnets utvecklingsnivå.

I detta kapitel har jag valt att fokusera på tre faktorer som påverkar barns inläring i förskoleåldern. Dessa tre är delaktighet, gruppen och miljön. Inläringen som sker under förskoleåldern påverkas mycket av fostrarens tankar kring kunskap och lärande. Huruvida fostraren ser barn som kompetenta barn eller som sårbara och beroende, har ett stort kan återfinnas i sociokulturella teorier, enligt vilka barn har lättare att lära sig om man stöder och hjälper dem samt gör dem delaktiga. Delaktighet är alltså något som påverkar inläringen hos barn i förskoleålder. Barns relationer till andra barn i samma ålder präglas av symmetri och jämbördighet, medan relationer till vuxna präglas av asymmetri och olikhet. Men även i detta fall handlar det långt om fostrarens åsikter om barnet, och hur hon ser barnet. Ser hon det som ett kunnigt barn, som tillsammans med *andra barn* skapar mening, eller som ett barn som skapar mening genom att dela sin kunskap med *vuxna*. Det är den vuxna som skapar förutsättningar för lärandet, och som gör det möjligt för barnet att använda sina kompetenser. De andra barnen ger möjlighet för barnet att kombinera, jämföra och förändra och därigenom, skapa ny kunskap. Barn lär med och av varandra. Den pedagogiska miljön spelar en stor roll i barnets inlärningsprocess. Miljön borde tillåta barn att fatta beslut. Vad vi som fostrare vill att miljön skall ge för signal till barnen avgör var den pedagogiska verksamheten sker. (Bjervås, 2003: 65-75)

I min verksamhet beaktade jag barnens deltagande genom att låta dem välja ett gruppnamn, låta dem önska favoritlek den sista gången och genom att låta dem ta del i beslutsfattande till den del det var möjligt, t.ex. var kojan skulle byggas. Gruppen var i centrum i många av övningarna, eftersom målet var att samarbetet inom gruppen skulle stödas. Många övningar utfördes i grupp, och genom att diskutera med gruppmedlemmarna. Den pedagogiska miljön i naturen gav barnen fria händer. Samtidigt som vi hade verksamhet i naturen, lärde vi oss av den.

3.2 Diskussion kring gruppens betydelse för barnets självförtroende

I detta examensarbete har målet varit att stöda barns samarbete i gruppen och samtidigt det enskilda barnets självförtroende. Samarbetet har stötts genom olika samarbetsövningar som planerats och utförts enligt barngruppens behov. Självförtroendet har jag strävat till att stöda genom beröm och närvaro, samt genom att stöda det enskilda barnet. Det låga deltagarantalet på sex barn, har bidragit till att jag har kunnat koncentrera mig på alla barn i något skede av verksamheten. Jag har ofta under denna process frågat mig själv, om man kan stöda barns samarbete i en grupp samtidigt, som man stöder det enskilda barnets självförtroende, och under en relativt kort tid. I nästa kapitel försöker jag svara på dessa frågeställningar.

Då man planerar och utför verksamhet för en barngrupp i förskoleåldern kan vissa utmaningar uppkomma. En sådan utmaning är relationen mellan det individuella och det kollektiva. I samvaron konfronteras det enskilda barnets intressen, önskemål och behov med de intressen, önskemål och behov som är gruppens. Som fostrare måste man ständigt överväga om man skall handla i förhållande till enskilda barns respektive gruppens intressen. Även om relationen mellan det kollektiva och det individuella kan ses som ett dilemma, är gruppens gemensamma lärande också väsentligt för individen. Det gemensamma inom gruppen kan bli en resurs för det individuella barnets lärande. Ett bra exempel på detta är stunden då barn lär sig läsa, de ingår då i en viss "klubb" - de läsandes klubb. Ett annat dilemma som kan uppkomma handlar om att enskilda barn ibland måste ge efter gällande egna önskningar och idéer, för hela gruppens välbefinnande. (Johansson, Samuelsson 2003: 19-20)

Man kan hitta vissa likheter mellan denna "bokklubb" och Hitta Vilse- kursen. De barn som deltagit i Hitta Vilse kursen utgör en egen grupp, de hör nu till de barn som gått kursen, och kan den kunskap som lärts ut. Barnen i gruppen känner gemenskap med varandra och ett slag av samhörighet. Dilemmat där ett barn hamnar att avstå från sina egna önskemål till förmån för gruppens blev även aktuellt under verksamhetens gång. Detta hände då barnen gemensamt skulle välja namn för sin grupp. Som tema för gruppnamnet var skogens djur. Det visade sig att alla barn ville att gruppen skulle heta olika, så vi beslutade oss för att rösta fram namnet. Detta gjordes genom att först rösta fram de tre bästa förslagen, och sedan rösta fram

det vinnande förslaget utifrån dem. Valet av namn gjordes just innan första skogsutfärden då vi väntade på bussen. Besvikelsen blev inte lång för de barn som inte fått sin vilja igenom, utan de glömde snabbt bort besvikelsen och koncentrerade sig på vad som komma skulle. Samtidigt var detta en bra övning för barnen gällande besvikelse och hur man bearbetar den.

I boken "Lapsuuden oppimisympäristöt" nämns frasen: "Det kräver en hel by att uppfostra ett barn". Detta understryker också kollektivets betydelse för inläring och utveckling. Det som barnet hör, upplever och ser bearbetas hos barnet och utvecklas stegvis till en del av den egna identiteten. Grunden för hur man tänker och vilka värderingar och sätt man utvecklar till sina egna, har alla sin grund i olika sociala inläringsskeden. Det som man först lär sig som en del av en grupp, utvecklas sedan till en del av den egna personligheten. En viktig faktor som påverkar utvecklandet av barnets balans och välbefinnande, är bl.a. att man erbjuder barnet en möjlighet att vara i social växelverkan med andra och att barnet får lära sig tillsammans med andra barn och vuxna. (Kronqvist, Kumpulainen 2011: 13-15)

Man kan alltså dra den slutsatsen, att det enskilda barnet kan utveckla sina egna kompetenser och sitt eget kunnande med hjälp av gruppen. Då barnet känner att det lyckas, kan och lär sig nytt förstärks också barnets självförtroende. Jag har strävat till att utveckla både det enskilda barnets självförtroende och gruppens samarbete. Gruppens samarbete har jag utvecklat och förstärkt med hjälp av lämpliga övningar och barnets självförtroende med hjälp av uppmuntran, beröm och genom att ge varje barn uppmärksamhet.

3.3 Att gå vilse - en psykologisk synvinkel

Under normala förhållanden klarar barn bra av att vistas ute. Om barnet får kallt eller blir hungrigt, finns det vuxna som de kan söka skydd hos. Då barnet märker att hon eller han förlorat orienteringen väcks rädslor och det rationella tänkandet kan försvinna. Det är klart att barn har olika förutsättningar och olika begränsningar, beroende på deras utveckling. Ju bättre självförtroende ett barn har, desto bättre omdömesförmåga har barnet, när rädslan tar plats. Man kan alltså säga att självförtroendet är rädlans fiende. Barn i förskoleåldern har redan ett rätt så välutvecklat språk. I denna ålder börjar barnet också förstå att det finns skillnad mellan verklighet och fantasi samt att deras beteende har följder. Skillnaden mellan könen förtydligas och aktiviteter blir mer könsspecifika. Under denna åldersperiod utvecklar barnen även förståelse för skämt, medan ironi kan vara svårt att förstå. Det är alltså viktigt att vara tydlig i instruktioner. Förmågan till empati och att förstå andras känslor utvecklas också. Barnen lär sig ta hänsyn till andra människor, djur och växter. Enligt Hitta Vilse ledarens handledningsbok är barn i denna ålder rörliga och kan flytta på sig långa sträckor samtidigt som de förstår de har gått vilse. De saknar förmåga att orientera sig efter landmärken i

en okänd miljö och behöver känna till metoder som ökar känslan av trygghet. (Hitta Vilse ledaren handledningsbok 2005: 4-6, 12-13)

Övningarna som har gjorts under Hitta Vilse kursen har som syfte att stärka barnens vetande för hur och vad de skall göra om de gått vilse. Syftet är även att öka känslan av trygghet hos barnen och förståelsen för naturen. Under övningarna berättas alltid varför barnen skall handla på ett visst sätt, och varför de inte skall handla på ett annat, eftersom barn i denna ålder redan börjar förstå att deras beteende har följder. Eftersom barn i denna ålder kan ha svårt att orientera sig efter landmärken, betonas det under kursen att barnen skall stanna på samma ställe, och inte börja yra omkring. Detta gör att barnen hittas lättare. Under kursen poängteras även, att de vuxna alltid kommer och söker barnet om det gått vilse. Ibland kan det ta en stund, men någon vuxen kommer alltid. Barnet behöver alltså inte vara rädd, det gäller bara att hitta på något att göra under tiden man väntar. Det poängteras också för barnen att ingen är arg på dem, utan tvärtom, mycket angeläna om att hitta dem.

3.4 Rädsla hos barn i förskoleåldern

Då barn befinner sig i en ny, kanske skrämmande situation är det tankarna, känslorna och förhållandet till andra människor som bestämmer hur de reagerar. En mycket viktig del av barnets utveckling är, att lära sig hantera rädslor. En definition på rädsla är "normala reaktioner på verkliga eller inbillade hot". Tyvärr överför vuxna ofta omedvetet många av sina egna rädslor på barn. Om barn känner sig osynliga en längre tid lär de sig, att de saknar betydelse, och ser då ingen anledning till att bete sig som andra önskar. Barnens rädslor följer till en viss del barnens utveckling. Man kan säga att rädslan kräver mera ju äldre man blir. Den kräver mera erfarenheter, förmåga till att fantisera och associera. I förhållande till pojkar är flickor mer rädda för mörker, djur och ensamhet. Pojkar är mer rädda för misslyckande, kroppslig skada och för att hamna i bråk. (Hitta Vilse ledarens handledningsbok, 2005: 7-9) Som ledare för Hitta Vilse kursen har jag ända från början varit angelägen om att informera både barn och deras föräldrar om innehållet av kursen. Jag har under många tillfällen poängterat att inget barn kommer bli lämnat ensam i skogen, och att vi genom öppen dialog i gruppen kan berätta om saker som hänt eller saker vi är rädda för.

Tiina Kirmanen har i sin avhandling "Lapsi ja pelko - Sosiaalipsykologinen tutkimus 5-6 vuotiaiden lasten peloista ja pelon hallinnasta" undersökt vad rädsla och hantering av rädsla är för barn i 5-6 års ålder. Undersökningen gjordes i form av intervjuer, och Kirmanen använde sig av bilder som hjälp under intervjun för att kartlägga vad barnen är rädda för och hur de hanterar sin rädsla. Rädslor hos barn i 5-6 års åldern är mycket konkreta till sin karaktär, men kan innehålla mycket fantasirädslor. I avhandlingen definieras rädsla som en reaktion på en retning som härstammar antingen från de yttre, eller det inre. Barndomens rädslor kan delas

in i normala och onormala rädslor. Till normala rädslor hör t.ex. rädsla för separation eller för främmande människor, dvs. de rädslor som hör till utvecklingen. Till onormala rädslor hör däremot rädslor som uppstått ur någon traumatisk händelse. Kirmanen lyfter fram ordet "turvahahmo" dvs. trygghetsfigur i sammanhanget. Barnets fantasi kan alltså bidra till rädsla, men även hjälpa barnet att hantera den. I avhandlingen påpekas ändå, att rädsla är en naturlig känsla hos människan, den bara tar sig olika former under människans livstid. (Kirmanen 2000: 39-45, 140)

I Hitta Vilse har vi arbetat en del med att förstå varför barnen känner sig rädda om de går vilse, barnen har själva fått berätta om deras erfarenheter och hur det kändes då de tappade bort mamma och pappa i butiken eller liknande. I Hitta Vilse konceptet används även en slags trygghetsfigur som stöd i undervisningen, pojken Vilse som barnen får lära känna genast i början av kursen, och som följer med hela kursen igenom.

3.5 Grovmotorikens utveckling i förskoleåldern

Det tredje målet med verksamheten har varit att stöda barnens grovmotoriska utveckling. Under verksamheten har vi både rört oss inomhus och utomhus. Barnen har fått göra såväl teoretiska som praktiska övningar. Tyngdpunkten har ändå varit på barnens rörlighet. Att röra sig i djup snö i skogen med mycket kläder är inte det lättaste, och barnen har fått öva på att hålla värmen uppe i kallt väder.

Så som i alla utvecklingsområden råder det även stor skillnad från mellan olika barn i den motoriska utvecklingen. Den motoriska utvecklingen delas in i grovmotorik och finmotorik. Finmotorik innebär fingerfärdighet och förmåga att kontrollera de små musklerna. Grovmotorik innebär rörlighet och förmåga att kontrollera de stora muskelgrupperna i ben och armar. Den motoriska utvecklingen kräver ett tillräckligt utvecklat nervsystem och motivation hos barnet. Barnet måste ha motivation att röra sig och undersöka sin omgivning för att hon skall kunna öva på sin rörlighet. Oftast är barnen nyfikna och undersöker ivrigt sin omgivning. (Horppu, Leppämäki, Nurmiranta 2009: 18- 20)

I boken "Understanding Child Development 0-8 years" uppges att om ett barn upplever att det är sent i sin motoriska utveckling kan det lätt påverka barnets självförtroende. Barnen kan anse att de är klumpigare än sina kamrater, och att de inte klarar av samma saker som andra barn i samma ålder klarar av. Barnen behöver inte delta i en massa gymnastik för att utveckla sin grovmotorik. Det räcker att barnet får vara aktivt och rörligt i sin vardag. Detta bidrar till att muskelstyrkan utvecklas, lungkapaciteten blir bättre och att skelettet förstärks. I boken nämns också hur viktigt det är med repetition då barnen utvecklar sitt motoriska kunnande. Ibland måste man misslyckas innan det lyckas. I detta sammanhang kan nämnas tid-

punkten för då ett barn lär sig cykla. Detta sker ofta i 5-6 års ålder och kan ibland kräva en hel del övning innan det lyckas. Men då man engång lär sig, glömmer man inte det så lätt. (Lindon 2012: 111-116)

Lindons påstående gällande sambandet mellan barnens självförtroende och motoriska utveckling får stöd i boken "Arvioinnista opiksi- havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa", där det även nämns att barnet utvecklas med hjälp av motion och rörelse. Rörelse stöder barnets kognitiva och socioemotionella utveckling och spelar en stor roll då barnets självförtroende och jagkänsla börjar utvecklas. (Heikka, Hujala, Turja 2009: 27-28)

I min verksamhet har meningen varit att stöda barnens grovmotoriska utveckling. Detta har gjorts genom rörelse. I skogsmiljö får barnen röra sig fritt och falla träd, djup snö och berg gör att barnen får jobba lite extra då de rör på sig. I de flesta övningar har rörelse ingått på ett eller annat sätt. En annan faktor som gjorde att rörelsen var viktig var det kalla februari vädret. Även i Hitta Vilse ledarens handledningsbok finns tips på hur barnen kan hålla värmen uppe under vinterförhållanden. Under verksamhetens gång har jag inte haft några enskilda övningar som enbart skulle ha utvecklat barnens grovmotorik. Utvecklandet av grovmotoriken har jag bakat in i övningarna, genom att använda mig av rörliga lekar. I dessa övningar har barnen fått springa, hoppa och känna hur det känns att vara andfådd. Under övningarna i skogen märkte jag att ett av barnen var lite långsammare och hade svårare att röra sig i snön än de andra barnen. Det var glädjande att se att de andra barnen fint väntade på varandra och tog hänsyn till de andra trots att de var ivriga och ibland hade svårt att vänta. Repetition har jag även använt mig av i verksamheten. Barnen har fått leka samma lekar, och på det sättet fått repetition i inläringen. Varje lek har nämligen haft en lärdom som har varit viktig för barnen att lära sig.

4 Äventyrspedagogik som en del av miljöfostran

För att ge en bredare bild av äventyrspedagogik som en del av småbarnspedagogiken, har jag valt att presentera Hitta Vilse- konceptet och äventyrspedagogik, samt hur äventyr kan inkluderas i miljöfostran på daghem. Jag börjar med att presentera miljöfostran som en del av småbarnspedagogiken. Efter det behandlar jag äventyrspedagogik. I de senare kapitlen diskuterar jag kring idén bakom Mulle-skogen och hur man med hjälp av äventyrspedagogik kan skapa nya verksamhetsformer på daghem.

I grunderna för planen för småbarnsfostran nämns att barnen på daghemmen skall få lära sig om den levande naturen med hjälp av observationer, utforskning och experiment. Detta skall ske både inomhus och utomhus. Barnens växelverkan med andra barn och med vuxna stöder barnen i att även utforska på egen hand. (Grunderna för småbarnsfostran 2005)

I långa tider har man försökt definiera ordet miljöfostran. Enligt en definition är miljöfostran en fostringsmetod där målet är att göra människor medvetna om sitt beroende av naturen, samt att öka miljövänliga attityder. Åsikterna om miljöfostrans pedagogiska verksamhetsformer, dess innehåll och mål är också många. Meningen med miljöfostran är att främja människors chanser till delaktighet, öka kunskapen om miljön samt stöda hållbar utveckling. För att analysera miljöfostran har Joy Palmer (1998) skapat en "Trädmodell", som baserar sig på hur barndomens erfarenheter av miljön påverkar människans inställningar och attityder till miljön. I trädmodellen ingår tre delområden: att lära i miljön, att lära av miljön och att lära för miljön. I miljöfostran med barn under skolåldern understryks verksamhet där barnen lär sig i naturen och för naturen. Då barnen lär sig i miljön, måste fostraren fundera på material och arenan för själva inläringen, i detta fall skogen. Vad erbjuder skogen för möjligheter för inläring som inte daghemmets gård erbjuder? I verksamhet där barnen lär sig för naturen är miljövänliga vanor så som sortering av avfall viktiga. (Parikka- Nihti, Suomela 2014:19- 26)

I Hitta Vilse verksamheten har jag funderat mycket på material och skogen som arena för inläring då jag planerat min verksamhet. Jag har beaktat barnens egna erfarenheter, och tagit hjälp av naturen i syftet att lära barnen nya saker. Tillsammans med barnen har vi observerat och funderat över det vi har sett i skogen. Barnen har ivrigt berättat om vad de brukar leka då de är i skogen med ett syskon eller en vän. Det flesta material jag har använt mig av, har faktiskt kommit från skogen. Som t.ex. granris, kvistar och gömställen i skogen. Under verksamheten har jag poängterat att alla skräp skall föras bort från skogen, och att man inte får riva kvistar från träd och buskar. Detta har stött barnens inläring för naturen.

4.1 Hitta Vilse och äventyrspedagogik

Äventyrspedagogiken styrs av tankesättet att skolans och förskolans viktigaste uppgifter är att skapa möjligheter för den enskilda individen att växa och utvecklas. De två viktigaste målen inom äventyrspedagogiken är att utveckla kunskap inom vissa områden och att utvecklas som individ. I äventyrspedagogiken kan man integrera t.ex. matematik eller miljöfostran genom att skapa äventyr med olika teman. Gruppens betydelse inom äventyrspedagogiken är mycket stor, och kräver att fostraren eller pedagogen ser på individ och grupputveckling som en kontinuerlig process, var äventyrspedagogiken fungerar som en främjande kraft. (Furmark, Sven Gunnar 2009)

Det äventyrspedagogiska tankesättet grundar sig på Kurt Hahns (1886- 1974) sätt att se på äventyr som fostran. Kurt Hahn är känd som utvecklare av äventyrspedagogiken. Hahn kan även ses som reformpedagog. Hahn utvecklade aldrig någon enskild pedagogik för uppfostran, utan lät sin pedagogik påverkas av bland annat Goethes, Platons och Rousseaus tankar. (Outward Bound Finland 2015) Patrik Berghäll fungerar som äventyrspedagog på Folkhälsan

syd i Åbo och har även utbildat mig till Hitta Vilse ledare. Berghäll nämner att det just är äventyret som är det centrala i äventyrspedagogik och att barn ofta drar paralleller mellan orden natur och äventyr. Äventyrspedagogik kan användas inom socialt arbete på olika plan. Även inom rehabilitering och familjeterapi används pedagogiken i stor skala. Inom familjeterapi används äventyrspedagogik för att skapa gemensamma upplevelser inom familjen och på det sättet stärka familjemedlemmarnas relationer till varandra. Berghälls äventyrspedagogik har sin tyngdpunkt i de hälsofrämjande effekter som friluftslivet har. Detta gäller inte enbart den fysiska hälsan, utan även den sociala hälsan. Äventyrspedagogik behöver inte alltid betyda att man skall ut i naturen, utan man kan även dra nytta av metoderna i den urbana miljön. Enligt Berghäll är tanken bakom det äventyrspedagogiska tänkandet att människor tas ut i skog och mark där de erbjuds rörelse, möjligheter att lära sig nya saker, uppleva nya saker och lär sig fungera ekologiskt i naturen. (Patrik Berghäll 2013)

Även i Hitta Vilse verksamheten är målet att barnet skall lära sig nya saker, dvs. utveckla kunskap. Samtidigt stärks barnets självkänsla och självförtroende genom att hon lär sig ny kunskap. Gruppens betydelse för verksamheten är stor, och de flesta övningar görs tillsammans med andra. Hitta Vilse är också ett slags äventyr, som barnen får bekanta sig med genom Vilse-sagan. I sagan tappar pojken Vilse bort sig, upplever äventyr och blir sedan hittad. Det har varit lätt att integrera gruppdynamiska övningar i Hitta Vilse övningarna. Rörelse i skogen har på sitt eget sätt bidragit till barnens välmående. Som det framgår ur Berghälls text kan äventyrspedagogik även användas med andra målgrupper inom det sociala arbetet. Som blivande socionom kan man lätt inkludera äventyrspedagogik i sitt arbetssätt och med hjälp av den hjälpa människor i olika livssituationer. Min åsikt är att genom att skapa upplevelser i naturen och med hjälp av naturen kan man hjälpa människor att hantera och bearbeta sina problem.

4.2 Skogsmulleverksamheten

Så som Hitta Vilse, har även idén bakom Skogsmulle kommit till Finland från Sverige. Skogsmulle utvecklades som ett svar på oron över barns minskande vistelse i naturen under 1950-talets Sverige. Målet med Skogsmulleverksamheten är att få barnen att uppleva naturen med alla sinnen, att trivas och leka i naturen, att utforska naturen samt att uppleva naturens under och skönhet. Under verksamheten stannar barnen på samma "mulleställe" så att barnen kan känna sig trygga. Viktigt är också att barnen lär sig att ta hand om sitt "mulle-ställe" och sin utrustning under skogsfärderna. (Parikka- Nihti, Suomela 2014: 113-114)

Om man jämför Hitta Vilse verksamheten med Skogsmulleverksamheten kan man hitta mycket likheter, men också olikheter. Precis som i Hitta Vilse handlar Skogsmulle om att uppleva nya saker, känna sig trygg och främja hälsan genom att röra sig ute i naturen. Båda verksamhets-

formerna handlar om att lära sig i naturen och för naturen. Så som i Skogsmulle har även Hitta Vilse en trygghetsfigur som följer med barnen under verksamheten, dvs. Pojken Vilse och Mulle. Både till Skogsmulle och Hitta Vilse hör, att barnen äter sin egen matsäck under skogsutfärden. För båda metoderna krävs, att fostraren går en utbildning. Skillnader mellan Hitta Vilse och Skogsmulle är, att Skogsmulle mera kan ses som en kontinuerlig verksamhetsform, medan Hitta Vilse mera utförs som en kurs. Man kan dock bra baka in Hitta Vilse - övningarna i sin barngrupps skogsutfärder under en längre tid. Till Hitta Vilse hör också, att man gör en del av övningarna på daghemmet, medan Skogsmulle koncentreras till naturen. I slutet av Hitta Vilse- kursen delas även ut diplom till deltagande barn. I Hitta Vilse poängteras mera det, som barnen kan lära sig av naturen, d.v.s. hur de kan använda olika material, och hur naturen kan hjälpa dem i en situation där de går vilse. Under verksamheten märkte jag, att barnen blandade i hop Hitta Vilse med Skogsmulle. En del saker som de hade lärt sig under Skogsmulle påverkade tydligt de val de gjorde under Hitta Vilse kursens övningar. Ett exempel är då vi skulle pryda vår koja. Detta görs för att förbigående människor lättare skall lägga märke till det borttappade barnets koja, och eventuellt stanna upp då de ser den. Detta gjordes genom att hänga upp skräp så som plastpåsar i kojans som vi byggde med barnen. Ett av barnen poängterade genast att man inte får skräpa ner i naturen, och att vi genast borde sätta skräpet i våra ryggsäckar och bära till daghemmet. I detta fall hade barnet alltså tänkt på vad hon lärt sig i Skogsmulle. Missförståndet reddes upp och jag förklarade, att om man tappat bort sig så har man rätt att skräpa ner lite, och verksamheten kunde fortsätta. Jag berömde ändå barnet för att ha varit så koncentrerat på de vi gjorde.

4.3 Äventyr inom småbarnspedagogiken

Under de senaste åren har företag och organisationer som erbjuder äventyr och upplevelser ökat kraftigt. Denna utveckling har haft sin tyngdpunkt i äventyr för ungdomar och vuxna medan äventyr inom småbarnspedagogiken har fallit utanför. Viktigt då man skapar äventyr med och för barn är säkerhet. I vårt välfärdssamhälle klingar ordet "risk" rätt så negativt då man pratar om småbarnsfostran. Man vill skydda barnen och som fostrare måste man ofta fråga sig själv vad som är tillräckligt säkert. Säkerheten skall möjliggöra äventyrspedagogisk verksamhet, inte bli ett hinder för den. Det gäller att hitta balansen mellan att skapa säker verksamhet och att samtidigt bidra till att barnen får utmaningar. Den fysiska säkerheten är relevant inom äventyrspedagogiken. Också den rädsla som barnet kan känna för att delta i någon övning och skämmas för att visa sin rädsla kan fungera som ett hinder för barnet att delta i verksamhet. Fostraren skall ta ansvar för att äventyret inte utförs i för stora grupper och att fostraren är tillräckligt bekant med gruppen. Efter äventyret skall barnen även ha en chans att berätta om sina erfarenheter och få fråga om barnet funderar över något.

Naturen spelar en stor roll inom äventyrspedagogiken. Många stadsbarns förhållande till naturen har alienerats och lekparken i den urbana miljön kan vara den enda lekplatsen barnet vet om utomhus. Äventyrspedagogikens mål inom småbarnsfostran borde vara, att barn uppmuntras till att spendera tid och röra sig i naturen. Många barn idag ser naturen som en skrämmande och främmande plats, för att de saknar erfarenheter från att röra sig i den miljön. Naturen fungerar även som en inlärningsmiljö där den motoriska inläringen sker lätt och på ett roligt sätt. Äventyrspedagogiken är inte heller beroende av material. Naturen i sig erbjuder de material man behöver och stimulerar också den emotionella utvecklingen. (Kokljuschkin 2000: 12, 51-57) Hitta Vilse kan användas under alla årstider. Övningarna ändrar en del då vädret ändrar, och som pedagog måste man ta i beaktande olika omständigheter vid planering och utföring.

Vintern som årstid kan vara mycket krävande då man skall planera verksamhet utomhus. Koldgränser kan göra att verksamhet t.o.m. ställs in. Trots detta erbjuder vintern mycket möjligheter till utevistelse, och vädret kan skilja mycket från dag till dag. Kallt väder betyder att barnens utklädsel måste vara passande för både fysisk aktivitet och för att hålla dem varma. Vinden bidrar mycket till källden och om möjligt kan det vara bra att placera verksamheten till skogen där det är vindstilla. Material och rätt påklädning kan vara krävande, men naturen erbjuder en mycket intressant omgivning för barnen under vintern med is, frost och snö. (Solly, 2015: 130) Under vår verksamhet hade vi trevligt vår-vinter väder med mycket sol och lite köld. All verksamhet utomhus skedde ändå i skogen, som gav oss skydd mot den lilla vind som fanns.

I min verksamhet har jag strävat till att uppnå de krav som ställs på fostraren då hon drar äventyrspedagogisk verksamhet. Målgruppen för verksamheten har varit liten, och jag har varit bekant med barnen redan innan verksamheten startade. Skogen där vi rörde oss var även bekant för mig, eftersom jag rört mig där med andra grupper från daghemmet. Jag anser inte att barnen i gruppen är alienerade från naturen, men jag anser att daghemmet inte tar sig till skogen så mycket som de kunde. Detta beror eventuellt på att skogen ligger en bussresa bort och att resan dit är tidskrävande. Till min glädje har barngruppen en barnträdgårdslärare som är väldigt intresserad av naturen och vistas gärna i den. Därför har jag gärna presenterat denna metod för barnträdgårdsläraren och hoppas på att kunna bidra till att äventyrspedagogik blir en del av daghemmets verksamhet

5 Utvärdering inom småbarnspedagogiken

Grunden för all inläring skapas och börjar utvecklas i barndomen. Avsikten med att utvärdera verksamhet inom småbarnsfostran är att stöda och stimulera barnens inläring och utveckling. Utvärderingen sker kontinuerligt i daghemmets vardag genom att fostraren lyssnar

på barnens diskussioner, iakttar dem och drar slutsatser av det hon sett och varit med om. Utvärdering ger möjlighet till att planera verksamheten så, att barnens behov är i fokus. I boken "Arvioinnista opiksi- havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa" nämns vilka omständigheter som man bör beakta i utvärderingen inom småbarnsfostran. Utveckling är en viktig faktor inom utvärderingen och utvärderingen bör koncentreras till barnets inlärningsprocess. Enligt skribenterna bör utvärderingen vara en del av det dagliga arbetet på daghem. Utvärderingen skall ses som en del av inläringen och inlärningsprocessen, och inte som ett skilt område. Utvärderingen skall vara kontinuerlig. I både den riksomfattande planen för småbarnsfostran och i grunderna för läroplanen för förskolan nämns, att barn skall inkluderas i planering, verksamhet och utvärdering inom småbarnspedagogiken. Barnens delaktighet kan ses som en faktor som bidrar till att småbarnspedagogiken får en hög kvalitet. Även i FN:s barnkonvention nämns att barnens röst skall höras i ärenden som berör dem och att barnen har rätt att framföra sina åsikter. Viktigt är att de vuxna tar barnens utvärdering och åsikter på allvar och vid behov kan lägga sina egna planer åt sidan för att från en annan synvinkel kunna se på saker och ting. Barnens delaktighet i utvärdering och planering av verksamhet bidrar även till att den vuxna stöder barnens självförtroende och jag bild. (Heikka, Hujala, Turja 2009: 7, 59-61, 81-83)

I boken "Arviontiympyrä - oppimisen mahdollisuudet näkyviin" nämns att utvärderingen är grunden för planeringen i all pedagogisk verksamhet. Vid utvärderingen skall fostrarna granska vid vilka tillfällen och i hurdan verksamhet barnen har möjlighet att lära sig nytt, samt skapa möjligheter för barnen att visa vad de har lärt sig. Barnet borde också få tillräckligt med chanser att öva och repetera det hon lär sig. Om verksamhet inte utvärderas, kan det hända att barnens möjlighet att lära sig nya ting inte förverkligas tillräckligt mångsidigt. Det händer lätt att koncentrationen ligger mera på att få en viss verksamhet gjord, än på barnens behov och intresseområden. (Gyekye, Nikkilä 2013: 27- 29, 32)

Dessa utgångspunkter har även fungerat som stödjepelare då jag planerat min verksamhet. Under verksamheten har barnen fått visa vad de lärt sig under verksamhetens gång med hjälp av de olika utvärderingsmetoder som jag använt mig av. Med hjälp av repetition har barnen lärt sig de tre viktiga reglerna inom Hitta Vilse, vilket har framgått ur barnens utvärdering. Utvärderingen har hjälpt mig att planera nästa verksamhetsgång och gett mig ramar för hurdan verksamhet jag skall planera. Med hjälp av fotografering har jag fått värdefullt material, som även har hjälpt mig i utvärderingen. Som ensam ledare för gruppen hade jag inte tid att iaktta barnen under verksamheten, men fotografierna har varit till mycket stöd. Fotografierna har även använts under sista Hitta Vilse verksamhetsgången vars tema var att minnas Hitta Vilse kursen och vad barnen lärt sig. En del av fotografierna har även satts upp på Muksuboken för att ge föräldrarna en bild av vad vi gjort under kursen och på det sättet även göra dem delaktiga.

I utvärderingen är det viktigt att samla information på många olika sätt och med hjälp av olika metoder. Dessa metoder skall stämma överens med barnens ålder, kultur, språk och andra individuella egenskaper. Att inkludera barnen i utvärdering gör att barnet upplever att andra lyssnar på henne och att någon uppskattar hennes tankar och erfarenheter. Då barnet kan delta och påverka i sin sociala omgivning växer barnets positiva uppfattning om sig själv. (Heikka, Huijala, Turja 2009: 75, 87) För mig som studerande har den största utmaningen bestått av att utföra utvärderingen och att inkludera barnen i utvärderingen. Att jag genom att inkludera barnen i utvärderingen har kunnat stöda deras självförtroende var något som jag inte hade tagit i beaktande under planeringen. I planeringsskedet koncentrerade jag mig på att det är själva verksamheten som stöder barnen i deras självförtroende. Nu i efterhand märker jag att jag även stött barnen genom att låta dem ta del av utvärderingen på olika sätt.

I detta examensarbete har alla deltagande parter fått utvärdera verksamheten för att jag på bästa möjliga, trovärdiga sätt skall kunna mäta vad barnen och handledaren fått lära sig av min verksamhet. Barnens utvärdering har gällt kursens innehåll, medan handledarens utvärdering koncentrerat sig på barnens deltagande, mitt pedagogiska ledarskap och vad handledaren lärt sig av verksamheten. Barnen har efter varje verksamhetsgång fått utvärdera verksamheten på olika sätt. Till barnens utvärdering har hört att visa sina åsikter, rita bild, en intervju samt genom att tillsammans utvärdera verksamheten med hjälp av diskussion. Mera om dessa utvärderingsmetoder i följande kapitel.

Handledaren har vid utvärderingen använt utvärderingsblanketter. Dessa blanketter har varit olika för varje gång, och har berört barnens självförtroende och sociala kunskaper. Blanketterna har fungerat som stöd för handledaren i utvärderingen. Handledarens utvärdering har även berört mitt pedagogiska ledarskap och hur handledaren anser att jag uppnått mina egna inlärningsmål. Handledarens utvärdering har för de olika verksamhetsgångerna haft direkt sammanhang med varje verksamhetsgångs inlärningsmål. Handledaren har även utvärderat verksamhetens helhet i slutet av verksamheten.

Föräldrarna har inte deltagit i utvärderingen av verksamheten denna gång. De har fått ta del av verksamheten med hjälp av Muksuboken och de bilder som laddats upp i boken under verksamhetens gång. De får också ta del av examensarbetet då det är färdigt.

5.1 Barnens utvärderingsmetoder

I boken "Kasvu kiikarissa - havainnoinin käsikirja varhaiskasvattajille" nämns att utvärderingen skall vara regelbunden under verksamheten. Barnet utvecklas hela tiden och för att fostraren skall kunna planera verksamhet som stöder barnets utveckling, krävs att kontinuerlig ut-

värdering utförs. (Koivunen, Lehtinen 2015: 102) Även i min verksamhet har jag inkluderat barnen i utvärderingen varje verksamhetsgång. I barnens utvärdering har jag använt mig av olika utvärderingsmetoder. Detta har jag gjort för att få en mångsidig utvärdering och för att själv få lära mig om hurdana utvärderingsmetoder man kan använda sig av då man inkluderar barnen i utvärdering av verksamhet. Utvärderingsmetoderna som jag använt är tidsaxeln, sagotering, intervju och utvärderingsdiskussion. Varje verksamhetsgång har utvärderats med en egen utvärderingsmetod. En del av metoderna fungerade bättre än andra, detta störde ändå inte planeringen, tvärtom gav det mig erfarenhet av vilka utvärderingsmetoder som passar för den här sortens verksamhet, och hur det lönar sig att använda sig av de olika metoderna. Även i detta sammanhang har min handledare bidragit med nyttiga idéer och synpunkter.

5.1.1 Barnens åsikter med hjälp av en linje

Att ställa sig längs med en linje är en utvärderingsmetod som kan användas då man vill att deltagarna skall ta ställning till olika påståenden och få reda på vad deltagarna tycker om olika saker. (Westling 2014) Denna utvärderingsmetod handlar alltså om att få barnen att uttrycka sina åsikter med hjälp av en linje. Då man vill veta barns åsikter om saker och ting är det viktigt att utvärderingen innefattar lätta, konkreta och praktiska påståenden och exempel. Barnet blir sakta medveten om sina egna tankar och kan lättare forma, framföra och motivera sina åsikter. Samtidigt som barnet lär sig framföra sina egna åsikter, lär hon sig också ta andra barns åsikter i beaktande och lyssna på dem. Bristen med denna metod är att den inte tar i beaktande barnens verksamhet. (Heikka, Hujala, Turja 2009: 85, 79)

Jag använde mig av denna metod för att få en helhetsbild över vad barnen tyckt om presentationen av Hitta Vilse, och hur de kände för fortsättningen. Ett annat syfte till att jag använde mig av metoden, var att jag ville se hur bekväma barnen var med att ställa sig längs med linjen. Var barnen ställde sig, berodde på vilken åsikt de hade gällande de påståenden som jag sade. Under utvärderingen betonades att det inte fanns rätta eller fel svar, och barnen uppmuntrades till att välja själva vart de går och ställer sig, och inte göra som kompiserna gör.

5.1.2 Sagotering

I slutet av den andra verksamhetsgången fick barnen utvärdera verksamheten med hjälp av sagotering. Barnen fick rita vilken av de övningar vi haft som varit roligast. Sedan fick de berätta vad de ritat, och varför de anser att det varit det roligaste.

Sagotering är en metod som hjälper fostraren att lyssna på barnet. Barnet får bestämma vad hon vill berätta. Sagotering kan användas då man vill få reda på vad barnet tänker och när

man vill samla information för planering av en viss verksamhet. Sagotering kan tillämpas på många olika sätt, barnet kan också uttrycka sig med hjälp av en bild som ger kunskap och som hjälper barnet att fritt berätta om sina tankar. Temasagotering är en modell av sagotering där ämnet inte är fritt, utan avgränsat. Sagotering är även en metod som är bra att använda då man vill visa, att man uppskattar den andre partens kunskap och känslor. Sagotering bidrar också till att barnets självförtroende och förmåga att lita på sig själv förstärks och att barnet även i andra situationer vågar berätta om sina åsikter och uttrycka sig själv. Även fostraren har nytta av sagotering. Med hjälp av sagotering och den information sagotering ger, har fostraren lättare att planera verksamhet tillsammans med barnen. (Karlsson 2000: 10, 12, 115, 118-119) Begreppet "En bild säger mer än tusen ord" stämmer även in i detta sammanhang. Barn i förskoleålder har en tendens att svara "Ja" på frågor, fast de inte skulle veta svaret. I detta fall kan barnet rita en bild, om frågorna gäller bilden som barnet ritat. Under tiden barnet ritat kan hon berätta om bilden. (Hirsjärvi, Hurme 2009: 130) Sagotering som utvärderingsmetod kan även bidra till att bilden som barnet ritat leder till mera diskussion. Denna diskussion tillsammans med barnet bidrar till att barnets värld öppnas för den vuxna och den vuxna får på detta sätt ta del av barnets erfarenheter. (Heikka, Huijala, Turja 2009: 88)

Jag valde att använda mig av sagotering i utvärderingen för att jag ville att barnen skulle få utvärdera verksamheten på ett sätt som var bekant för dem. Genom att rita en bild, och berätta vad de ritat på bilden. Sagoteringen begränsades till ett tema: vad var roligast i skogen. Barnen fick fritt rita en bild och sedan med egna ord berätta vad de ritat. Meningen med utvärderingen var att barnet själv på ett bekant sätt skulle få visa vad hon tyckt om verksamheten utan, att jag som vuxen styr eller ställer frågor. Barnen berättade ivrigt om sin bild och njöt av att få rita med tusch denna gång. Sagotering med barn är en passande utvärderingsmetod för detta examensarbete, eftersom sagotering bidrar till att barns självförtroende förstärks. Sagotering är en metod som intresserar mig, och genom att inkludera den i examensarbetets utvärderingsmetoder, har jag fått kunskap om hur man sagoterar med barn.

5.1.3 Intervju

Utvärderingen av den tredje verksamhetsgången utfördes i form av en intervju i skogen. Intervjun skedde enskilt med varje barn i gruppen medan de andra barnen lekte. Intervjun bestod av tre korta frågor. Vad har du lärt dig idag? Vad tycker du att du var bra på idag och vad anser du att var roligast idag? Jag valde att ställa dessa frågor för att få reda på om och vad barnen hade lärt sig, om de kan nämna en sak som de anser att de varit bra på, och om de njutit av verksamheten. Vid intervju tillfället frågade jag endast frågorna, och skrev ner svaren precis som barnen svarade. Inga följdfrågor hörde till intervjun.

Intervjuer hör till kvalitativ forskningsmetodik som bra kan användas då man vill samla information av sin målgrupp för att vidare kunna planera verksamhet. Frågorna i intervjun är öppet formulerade och relaterade till temat. I detta fall är det inte materialets mängd som räknas, utan materialets kvalitet. Materialets mångsidighet och hur bra det stämmer överens med examensarbetets mål samt målgruppens behov fungerar som kriterier för kvalitén på det samlade materialet. (Airaksinen, Vilkkä 2003: 63-64) Då en vuxen intervjuar ett barn är den vuxna i maktposition. Det är den vuxna som definierar situationen och uppgiftens karaktär. Då man intervjuar barn i förskoleålder måste man ta i beaktande att barnets ordförråd ännu är relativt litet. Frågorna i intervjun borde innefatta endast tre till fem ord och orden borde vara bekanta för barnen. Svaren är ofta korta och ytliga. Barn i denna ålder har också svårt att koncentrera sig längre tider varför tiden för intervjun inte borde inte överskrida 20 minuter. Platsen för intervjun borde vara så neutral som möjligt för att barnet inte skall störas av yttre faktorer. Den vuxna som intervjuar barnet skall vara intresserad av vad barnet säger. Frågorna skall ställas i positiv anda. (Hirsjärvi, Hurme 2009: 128-131) Den vuxna skall kunna ställa frågorna så att de passar in i barnets tankevärld. Istället för att ställa efterfrågor som t.ex. varför, borde den vuxna uppmuntra barnet till att beskriva och fritt berätta om sitt svar, och på det sättet presentera tankar som är viktigt för barnet själv. Den vuxna skall även kunna låta barnet berätta om sådant som ligger vid sida av själva ämnet. Barnet skall ha tillräckligt med tid att formulera sina svar. (Heikka, Huijala, Turja 2009: 88-90)

Syftet med min intervju var att lättare kunna planera kommande verksamhet med hjälp av barnens svar på mina frågor. Frågorna var formulerade på det sättet, att jag fick en bild av vad barnen hade för åsikt gällande verksamheten, men också hur de ansåg att de själva hade klarat övningarna, och vad de ansåg att de var bra på. På det sättet fick jag en bild av barnets självförtroende och huruvida barnet själv kunde nämna något som hon ansåg sig vara bra på. Min intervju med barnen räckte inte längre än tio minuter, och barnen orkade bra koncentrera sig på frågorna. Frågorna var lätta att förstå, och innehöll ord som var bekanta för barnen. Ursprungligen hade jag tänkt hålla intervjun på daghemmet efteråt, men beslöt mig för att hålla den i skogen under själva verksamheten då de andra barnen lekte. På det sättet hade barnen dagens övningar friskt i minnet. Miljön för intervjun blev alltså skogen. Jag anser inte att denna miljö skulle ha stört barnen, men samtidigt kan jag konstatera att intervjun och barnens svar eventuellt sett lite annorlunda ut om vi hade haft den på daghemmet någon timme efteråt. Jag ställde inga efterfrågor i min intervju och lät barnen svara fritt. En del av barnen funderade längre på svaren och hade mera utförliga svar, medan andra barn endast svarade med ett ord.

5.1.4 Utvärderingsdiskussion

Den sista utvärderingsmetoden som jag använt mig av var en utvärderingsdiskussion. Denna diskussion fördes med barnen efter den sista verksamhetsgången i syfte att utvärdera hela verksamheten tillsammans med barnen. Som underlag för diskussionen hade jag skrivit ner stödfrågor som berörde verksamheten, dess trygghet och huruvida barnen skulle kunna tänka sig att delta i likande verksamhet på nytt.

Utvärderingsdiskussioner med barn och unga stöder deras förmåga till reflektion, utvecklar deras målmedvetenhet och bidrar till analys och diskussioner. Utvärdering i denna form påverkar även barnets motivation och jagmedvetande. Utvärderingsdiskussioner i skolan och på daghem görs i samarbete med föräldrarna och fostraren och behandlar barnets inläring och beteende. Fokus ligger alltså i diskussionen mellan barnet, föräldrarna och fostraren. (Ihme, 2009: 99-100) Målet med att lyssna på vad barn har att säga är, att barnet själv kan välja vad hon vill säga och prata om. De vuxna skall reservera tillräckligt med tid för utvärderingsdiskussionen, och även tillåta frigående diskussion mellan barnen. Då man tillåter att barnen diskuterar fritt med varandra, försvinner det tryck som barnen kan känna för att de skall svara på ett visst sätt eftersom den vuxna ställer frågorna. (Heikka, Huijala, Turja 2009: 88)

I detta fall har utvärderingsdiskussionen förts i gruppen gemensamt, mellan barnen, barnträdgårdsläraren och mig. Barnens synpunkter och åsikter om verksamheten har stått i fokus.

5.2 Handledarens utvärdering

Handledarens utvärdering har gjorts i form av utvärderingsblanketter. Jag delade ut allt som allt fyra utvärderingsblanketter till min handledare. Handledarens utvärdering har varit en värdefull del av mitt examensarbete och har hjälpt mig planera och utföra min verksamhet. Utvärderingsblanketten har sett olika ut för varje verksamhetsgång beroende på temat och målen för just den verksamhetsgången. På blanketten har funnits stödfrågor för handledaren som han har kunnat ta stöd av i sin utvärdering. Dessa stödfrågor har varit parallella med min självutvärdering, och behandlat samma företeelser. Jag kommer att sammanfatta handledarens utvärdering i det kapitel där jag berättar om de olika verksamhetsgångerna. Som stöd i skrivandet av utvärderingsblanketterna har jag använt mig av boken "Yksilöllinen esiopetus" skriven av Leena Lummelahti. Lummelahti har i sin bok räknat upp vilka omständigheter man kan ta i beaktande då man iakttar barnets sociala och emotionella beteende och hur de olika skedena i barns sociala och emotionella utveckling ser ut. (Lummelahti 2001: 210-215) På detta sätt har min handledare kunnat bidra med en konstruktiv utvärdering av min verksamhet och barnens beteende. Handledaren har med hjälp av blanketterna fått stöd i sin utvärdering, och utvärderingen i sig har sedan skett i form av diskussion efter och under verksamhet-

ens gång. Under diskussionen skrev jag ner de kommentarer som handledaren hade för att komma ihåg utvärderingen. Den avslutande utvärderingen om verksamhetens helhet gjordes skriftligt.

5.3 Självutvärdering

För att kunna utvecklas som pedagog och för att kunna utveckla det pedagogiska arbetet är det viktigt att man utvärderar sig själv och sitt arbete. Då man utvärderar sitt eget arbete eller sin egen verksamhet bör man vara medveten om hur man ser sig själv som pedagog och vilka styrkor och svagheter man har. Meningen med självutvärdering är att man skall märka vilka möjligheter man har att utvecklas och att bli bättre. Det är alltså viktigt att ha en positiv syn på utvärderingen. I självutvärderingen granskar pedagogen även sina egna värderingar och sin egen maktposition. (Koppinen, Korpinen, Pollari 1994: 94-99)

Eftersom jag utfört och planerat detta examensarbete ensam, har handledarens och barnens utvärdering varit ytterst viktiga. Jag har inte haft någon i samma situation att diskutera med och jämföra tankar med. Jag har litat på min egen erfarenhet och på min egen kunskap i planerandet och genomförandet av verksamheten. Min självutvärdering har jag gjort i form av en inlärningsdagbok. Efter varje verksamhetsgång har jag frågat mig själv vad gick bra, vad gick mindre bra och varför. Jag har skrivit ner mina tankar gällande övningarna, barnens reaktioner och huruvida jag anser att barnens trivts med verksamheten. Med hjälp av inlärningsdagboken har jag kunnat planera den kommande verksamheten bättre, och inlärningsdagboken har hjälpt mig att komma ihåg små detaljer, som jag annars hade glömt bort. I min självutvärdering har jag granskat mitt eget pedagogiska ledarskap och för varje verksamhetsgång lagt upp egna mål för vad jag vill åstadkomma följande verksamhetsgång. Att leda verksamhet i skogen har varit en utmaning för mig, men även varje verksamhetsgång har haft sina egna utmaningar. Min självutvärdering och handledarens utvärdering har behandlat samma områden under de olika verksamhetsgångarna. På detta sätt har jag fått en enhetlig utvärdering och det har varit lätt att jämföra min egen utvärdering med handledarens. Förutom att jag själv reflekterat över min egen inläring efter varje verksamhetsgång, har jag även diskuterat med min handledare och tillsammans med honom funderat på vad som kunde förbättras och vad som gått bra.

6 Den praktiska verksamheten

Varje verksamhetsgång började vi verksamheten genom att ställa oss i en ring. Till verksamhetsgångarna i skogen hörde även en mellanmålsstund, där barnen fick äta eget mellanmål som de hade med. Jag gav rum för diskussion med barnen, och lät dem berätta om deras erfarenheter gällande skogen. Barnens samarbete och styrkandet av deras självförtroende löpte

som en röd tråd genom hela verksamheten. Till varje övning hade jag även en plan B, ifall något barn insjuknat. En barngrupp på sex barn är väldigt sårbar, och redan om ett barn hade blivit borta från verksamheten, skulle övningarna gjorts på lite annat sätt, då paren blivit ojämna. Till min glädje kunde varje barn delta varje gång. I följande kapitel beskriver jag verksamheten, vad vi gjorde och hur strukturen för verksamheten såg ut. Jag går även igenom barnens, handledarens och min egen utvärdering från alla verksamhetsgångar och analyserar den.

7 Sagan om Vilse: Beskrivning och utvärdering av verksamheten

Den första verksamhetsgångens tema var Sagan om Vilse. Verksamheten under denna gång baserade sig på presentation av Hitta Vilse samt på att stifta närmare bekantskap med barnen. Barnen var från tidigare bekanta med mig, och kände sig redan från början bekväma. Även deras egen barntädgårdslärare, min handledare var med vilket bidrog till att barnen kände sig trygga. Mitt eget inlärningsmål var att på ett säkert sätt presentera kursen för barnen, samt att uppmärksamma varje barn under verksamheten. Handledaren iakttog oss under verksamheten och hjälpte till där det behövdes.

7.1 Verksamhetens struktur

Som jag tidigare nämnde, började varje verksamhetsgång med att vi ställde oss i en ring. Jag började med att fråga barnen om de kommer ihåg vad vi nu skall göra, och varför vi samlats. Det visade sig att barnen diskuterat hemma med föräldrarna före kursens början, så alla barn hade någon slags aning om vad som komma skulle. Efter det diskuterade jag tillsammans med barnen om vad det betyder att gå vilse, och barnen fick berätta om sina egna erfarenheter. Barnen berättade om olika tillfällen då de hade gått vilse, och hur det kändes då det hände. Barnen hade mycket att berätta om sina egna upplevelser.

Efter detta läste jag sagan om Vilse. Barnen lyssnade ivrigt. Varje Hitta Vilse kurs börjar med sagan om Vilse, och efteråt fick barnen titta på en plansch. På planschen fanns en bild av Vilse i skogen. På planschen fanns också bilder på olika djur, växter, träd, människor, odjur, insekter och träd. Jag bad barnen titta på planschen och berätta vad de ser. Barnen pekade ut olika ting som de kunde relatera till sagan. Barnens iakttagelser ledde oss in på diskussion om fantasin, och hur man ibland känner sig rädd för saker som egentligen inte finns och att en skog kan kännas väldigt skrämmande, framförallt i mörker. Redan nu betonade jag för barnen de tre viktiga reglerna som de skulle lära sig under kursen. Krama ett träd, synnas och höras samt håll upp värmen. Efter detta fick barnen göra två uppgifter på papper. På det ena pappret skulle barnen färglägga rätt alternativ för vad Vilse skall göra då han märker att han har gått vilse. Alternativen var krama ett träd, springa omkring eller gå och gömma sig. Alla barn

svarade rätt. I den andra uppgiften skulle barnen hjälpa Vilse hitta hem, genom att rita rätt väg ut ur en labyrint. Denna övning var lite mer krävande, och många av barnen behövde hjälp.

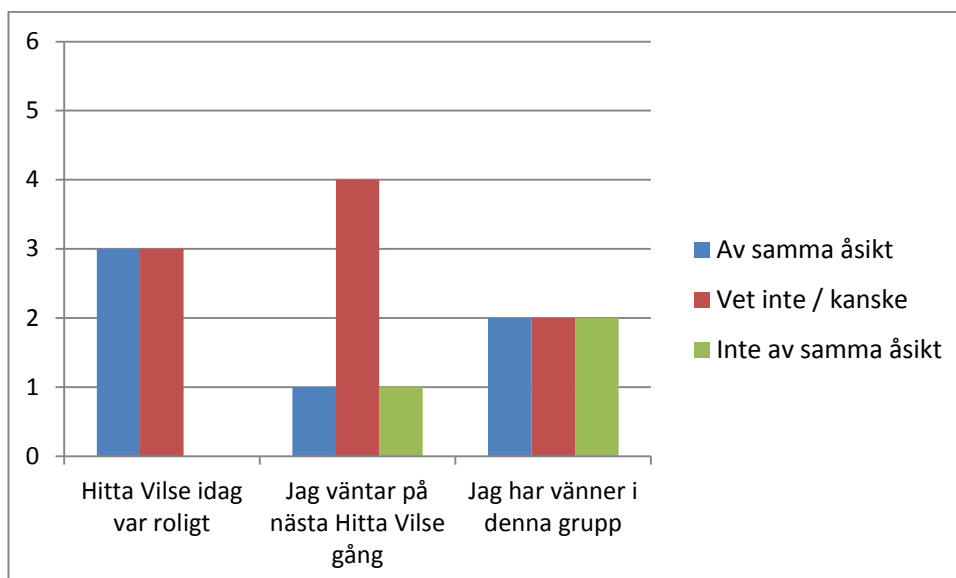
Bild 4: Övningar inomhus

Efter detta följde barnens utvärdering. Barnen fick denna gång utvärdera genom att först höra påståenden, och sedan gå och ställa sig på en linje. I detta sammanhang hade min handledare gett tipset, att låta barnen gå i olika ordning och ställa sig på linjen. Detta i syfte att hindra barnen från att gå dit vart kompiserna går, och låta dem tänka själva. Under utvärderingen betonades att inget svar är rätt eller fel, och att barnen skall gå och ställa sig där de tycker att känns rätt. Utvärderingen fungerade också som avslutning för verksamheten. I följande kapitel finns ett diagram som utvisar hur barnen svarade på påståendena samt handledarens utvärdering av första verksamhetsången.

7.2 Barnens och handledarens utvärdering av verksamheten

Barnens utvärdering av verksamheten gick ut på att de fick ställa sig längs med en linje. Den borte ändan av linjen stod för att barnen var av samma åsikt som det påstående de just hade fått höra, mitten av linjen stod för att de inte visste, och den närmare ändan stod för att de inte var av samma åsikt som påståendet de just hade hört. Påståendena var: Hitta Vilse kursen idag var rolig, jag väntar på nästa Hitta Vilse gång och jag har vänner i denna grupp. Följande diagram visar hur barnen svarat.

Figur 1: Barnens utvärdering från första verksamhetsgången

Från tabellen kan utläsas att hälften av barnen tyckte att Hitta Vilse hade varit roligt den första gången och hälften hade svårt att skapa sig en åsikt. Alla barn förutom två var av den åsikten att de eventuellt väntade på nästa Hitta Vilse gång. Ett barn väntade inte, och ett barn väntade. I det tredje påståendet ville jag få en lite bättre bild gällande barnens trivsel med varandra. Det visade sig att en tredjedel av barnen trivdes i denna grupp, en tredjedel visste inte om de trivdes, och den sista tredjedelen var av den åsikten, att de inte trivdes. I detta sammanhang är det viktigt att komma ihåg, att barnen i gruppen var bekanta från förut och att de endast var sex till antalet.

Som första utvärderingsmetod var denna kanske inte den bästa, eftersom barnen kände en del osäkerhet och lätt påverkades av varandra ännu vid detta skede. Detta sade även min handledare i sin feedback efteråt. Jag anser ändå, att jag fick bra svar på mina påståenden och kunde med gott samvete planera vidare min verksamhet. De flesta barn tyckte ändå att Hitta Vilse hade varit roligt och kunde åtminstone säga, att de kanske väntade på nästa gång. Under utvärderingen betonade jag många gånger, att det inte fanns något rätt eller fel svar på dessa påståenden, och att barnen kunde gå och ställa sig precis var de ville. För att undvika hämning fick olika barn först gå och ställa sig längs med linjen.

Handledarens utvärdering för den första verksamhetsgången gjordes i form av en blankett. Utvärderingen koncentrerade sig på huruvida jag hade lyckats skapa en trevlig stämning och ett tryggt förhållande till gruppen. Utvärderingen berörde också verksamhetens struktur och huruvida jag hade lyckats ta alla barn i beaktande under verksamheten. Enligt handledaren hade den första gången lyckats bra och jag hade lyckats skapa en bra stämning i gruppen. Handledaren poängterade också, att det säkert hade varit mera krävande att skapa denna

stämning om jag varit främmande för barnen. Handledaren sade också, att det var bra att jag informerat föräldrarna ordentligt om verksamheten, eftersom det var frågan om en ny verksamhet som föräldrarna inte var bekanta med. Gällande barnens utvärdering ansåg handledaren att linjen kanske inte var den bästa utvärderingsmetoden eftersom barnen lätt påverkas av varandra och att det kanske vore bättre att hålla utvärderingen mera enskild. Ursprungligen hade jag tänkt hålla utvärderingen med hjälp av Smileysblanketter, men här rådde även handledaren mig att pröva något annat eftersom barnen lätt kunde kolla vad de andra svarade. I övrigt var handledaren av den åsikten att jag på ett bra sätt hade presenterat Hitta Vilse för barnen och att det var bra, att jag hade använt mig av både saga och bild. Enligt handledaren hade jag även beaktat alla barn genom att t.ex. låta alla i tur och ordning svara först på frågor och genom att berömma alla barn på något sätt.

7.3 Självutvärdering

I min första självutvärdering funderade jag mycket på dynamiken i gruppen och hurdan inställning barnen hade till verksamheten. Jag var ordentligt snuvig under den första verksamhetsgången vilket också påverkade min insats. Enligt handledaren påverkade detta inte min insats men jag ansåg, att jag kunde gett mera om jag varit helt i skick. Gällande barnens inställning till verksamheten hade jag önskat, att de varit lite mera mottagliga. Detta kan man även se i barnens utvärdering där endast ett barn var av den åsikten att barnet väntade på nästa Hitta Vilse gång. Med hjälp av saga och bilder anser jag ändå att jag kunde presentera Hitta Vilse åt barnen på ett sätt som var bekant för dem. Detta höll även handledaren med om. I min självutvärdering efter första verksamhetsgången har jag även funderat på mina fördomar. Eftersom jag kände gruppen och barnen från tidigare hade jag en del fördomar om hur vissa barn skulle fungera osv. Dessa fördomar lyckades jag ändå till en del glömma under själva verksamheten. Jag lyckades iakttä varje barn genom att skriva ner barnen då de fick svara först, så att jag hade koll på vem som hade svarat först och vems tur det var till näst. Detta var möjligt på grund av det låga barnantalet i gruppen. Gällande utvärderingsmetoden var jag av samma åsikt som handledaren d.v.s. att linjen kanske inte var den bästa utvärderingsmetoden och att utvärderingen kunde ha skett på annat sätt. Här kunde jag ha använt mig av det låga barnantalet och handledarens hjälp för att få individuell utvärdering av barnen. Jag är ändå glad att jag lärde mig en ny utvärderingsmetod. Materialet som jag använde mig av passade bra in och bidrog enligt mig till att barnen från början fick en helhets bild av vad Hitta Vilse går ut på. Efter denna verksamhetsgång lärde jag mig att mera fundera på hurdana utvärderingsmetoder jag använder mig av i fortsättningen. I det stora hela gick den första verksamhetsgången bra, och det var trevligt att fortsätta framåt.

8 Vilse Stigen och samarbetsövningar: Beskrivning och utvärdering av verksamheten

Temat för den andra verksamhetsgången var Vilse stigen och samarbetsövningar. Denna gång var vi i skogen med barnen, och utvärderingen skedde på daghemmet. På grund av daghemmets andra program gick vi till skogen efter lunch. Vi åkte till skogen med buss eftersom skogen ligger en bit bort från daghemmet. Detta krävde lite mera tid för verksamheten men bidrog också till mera gemensam tid med gruppen.

8.1 Verksamhetens struktur

Verksamheten började redan då vi väntade på bussen med att barnen fick rösta fram ett gruppnamn för sin grupp. Temat för namnet var skogens djur. Alla barn hade olika önskemål för namnet men med rättvis omröstning beslöt sig gruppen för namnet "Vargarna". Då vi steg av bussen gick vi till skogsplatsen där verksamheten skulle äga rum. Skogen var bekant för barnen eftersom de går till samma skog då de har Skogsmulleverksamhet. Vi ställde oss i en ring och Vilse stigen kunde börja. Vilse stigen går ut på att man går ser på planscher med barnen där Vilse uppenbarar sig. Samtidigt berättar den vuxna för barnen om planscherna. Till en del planscher hör övningar och lekar. Barnen uppmuntras till att fråga och undra. Den vuxna deltar i övningarna. Syftet med stigen är att lära barnen de tre viktiga reglerna inom Hitta Vilse.

Under första övningen kramade vi träd. Jag berättade för barnen att träden är deras vänner och att de nu får söka upp ett träd att krama om. Det trädet som barnen valde blev nu deras "hemträd". Syftet med denna övning är att lära barnen att stanna vid ett träd om de går vilse och bygga sig ett hem vid det trädet. Efter detta övade vi oss på att göra stopptecken. Jag berättade för barnen vad ett stopptecken är och varför det används. Barnen fick var och en leta reda på granris som liknade varandra, och lägga dem efter varandra på en stig i skogen. Jag berättade för barnen att tre likadana föremål placerade efter varandra är som ett stoppmärke som vuxna känner till och att om de ser tre lika kvistar på en stig kanske de stannar till och förstår att någon behöver hjälp. Efter detta lekte vi visselpipsleken. En lek som visade sig bli barnens favorit. Alla barn fick varsin visselpipa. Sedan lärde vi oss hur man blåser i en visselpipa. Efter detta gick två av barnen och barnträdgårdsläraren och gömde sig. Då de hittat gömställe började de blåsa i visselpipan. Jag och de andra barnen fick sedan leta de andra med hjälp av att lyssna varifrån ljudet kommer. Syftet med dessa två lekar var att lära barnen hur viktigt det är att hålla sig synlig och hålla mycket ljud om man tappar bort sig i skogen. Då vi valde vilka barn som gick och gömma sig och vilka som fick leta, valde vi ut paren på det sättet att de bästa vännerna inte gick med varandra, utan att även de som inte leker så mycket med varandra gick tillsammans. Efter detta var det dags att bygga en koja. Vid bygget betonades att det är bra för barnen att bygga en koja om de går vilse, speciellt under

vintern. I kojan kan man lägga granris som golv. Man kan pynta kojan med skräp, men inte med kläder. Kläderna måste man hålla på sig. Med hjälp av kojbygget lärde sig barnen hur viktigt det är att hålla värmen uppe om man går vilse och att kojan även kan ge dem lite värme om det är kallt. I detta skede påminde jag barnen igen om att de kan vara roligt att bygga en koja medan man väntar på att de vuxna hittar barnen. Alla övningar är sysselsättning för barnen, medan de väntar.

Bild 5: Visselpipsleken

Bild 6: Stoppmärken

Efter att vi hade byggt kojan åt vi vår matsäck. Barnen fick sitta i kojan och äta. Några barn ville bygga mera på kojan, men tyvärr började tiden för verksamheten ta slut och vi började röra oss mot bussen. Då jag meddelade att kojan kan byggas färdig nästa gång vi kommer till skogen gick det lättare för barnen att komma iväg.

Bild 7: Kojan prydd med skräp

Bild 8: Dags för mellanmål

8.2 Barnens och handledarens utvärdering av verksamheten

På daghemmet var det sedan dags för utvärdering. Då man analyserar barnens teckningar kan man konstatera att fem av sex barn tyckte att aktiviteterna i skogen var trevligast. Endast ett barn berättade att hon tyckt att bussresan till skogen var det roligaste. I de andra teckningarna är helt klart trädet i fokus. Barnen har ritat sig själv kramande träd och sig själva gömda under träden. Även en bild föreställer kojans som vi byggde tillsammans. Det viktigaste barnen lär sig i Hitta Vilse är just att träden är deras vänner och att det är tryggt att stanna hos dem. Där för var det glädjande att se att barnen ritade så mycket träd på sina teckningar. Då jag frågade varför just en viss övning var roligast svarade tre av barnen, att det dels var på grund av att de hade en kompis med i den. Detta tyder på att barnen tyckte att det var trevligt att

utföra övningarna tillsammans med andra. I övrigt tyckte barnen att det var skönt att krama träd och att det kändes bra.

Som studerade kan jag konstatera, att andra verksamhetsgången lyckades bra, och att barnen lärt sig det som var avsikten. Bilderna visar att barnen njutit av att vara i skogen och av att göra de olika övningarna. Alla bilder förutom en hade något med Hitta Vilse att göra, vilket jag anser att tyder på lyckad verksamhet.

Bild 9: Barnens utvärdering från andra verksamhetsgången

Handledarens utvärdering för den andra verksamhetsgången berörde mitt pedagogiska ledarskap, min konfliktlösningsförmåga och barnens samarbetsförmåga. Utvärderingen berörde barnens motivation till verksamheten och huruvida de var socialt aktiva under verksamheten. Det var egentligen under denna verksamhetsgång som vi tillsammans med handledaren märkte att ingen större utveckling i gruppen kunde ske under en så kort tid för verksamhet. Övningarna gjordes alltså i syfte att stöda gruppen och dess medlemmar och ordet utveckla blev vi tvungna att lämna åt sidan. Handledaren tyckte att jag på ett bra sätt hade fått bar-

nen med i övningarna, och att det var bra att jag själv deltog och visade hur man skulle göra. Handledaren poängterade att om jag redan hade valt var jag skall hålla en övning skall jag inte fråga barnen ”skall vi gå dit och göra det?” eftersom det då finns det risk att barnen svarar nej och då kan det uppstå en problematisk situation. Det var enligt handledaren bra att jag inkluderade barnen i beslutsfattande men att man inte skall be barnen besluta saker om sådant som man själv redan har beslutat. Gällande gruppens samarbetsförmåga, påpekade handledaren hur trevligt det var att se att barnen i de olika övningarna vänta och stöda varandra. Enligt utvärderingen var barnen tydligt intresserade av verksamheten och ville visa vad de kunde och att de hade lärt sig nytt. Handledaren poängterade också hur viktigt kojbyggandet är för barnens samarbetsförmåga, och att det var en bra övning. Gällande utvärderingen tyckte handledaren att det var bra att jag hade valt en ny utvärderingsmetod denna gång och att sagotering fungerade bra eftersom det tillät barnen att själva i lugn och ro utvärdera verksamheten.

8.3 Självutvärdering

Den andra verksamhetsgången blev väldigt betydelsefull för detta examensarbete. Under denna verksamhetsgång märkte jag att någon större utveckling knappast kommer ske i gruppen under min verksamhet, men att de trevliga gemensamma erfarenheterna som barnen får av verksamheten kan stöda gruppen i dess sociala utveckling. Förutom att barnen lär sig hitta Vilse kunskaperna handlar det mest om att skapa trevliga minnen för barnen och att erbjuda dem möjligheten att ha trevligt tillsammans och uppleva någon nytt med de andra barnen i gruppen. Jag märkte även att en annan omgivning, i detta fall skogen bidrar till att barnen betar sig på annat sätt och att inläringen ter sig annorlunda än på daghemmet. Det finns mycket som kan störa barnets koncentration, t.ex. ljud och rörelser i skogen. Detta hade jag uppmärksammat och med hjälp av att samlas i ring under den tiden jag pratade kunde barnen endast se varandra och mig och stördes mindre av ljud från skogen och omgivningen. Själva verksamheten gick bra och barnen var väldigt ivriga att leka de olika lekarna som ingick i verksamheten. Precis som handledaren påpekade var det glädjande att märka hur fint gruppmedlemmarna väntade på varandra och stödde varandra i de olika övningarna. Enligt både mig och handledaren lyckades utvärdering bättre denna gång då barnen enskilt fick utvärdera verksamheten genom att rita bild och berätta vad de ritat. Barnen koncentrerade sig fint på sin egen teckning och tog god tid på sig att göra den klar. Jag anser att jag kunde ha varit mera tydlig i mina instruktioner och att jag bättre på förhand borde ha bestämt i vilka beslut jag inkluderar barnen. Även handledaren poängterade här att det är fint att inkludera barnen men att de speciellt i skogen behöver regler och klara besked om vad som kommer att hända och hur. En sak som lyckades bra var barngruppens val av namn. Här inkluderades barnen tydligt i ett beslutsfattande som gällde dem själva. Från denna verksamhetsgång lärde jag mig att verkligen fundera på instruktioner för nästa gång och att ge mera tid för barnens fria lek i

skogen. Både barn, handledaren och jag trivdes i skogen och med hjälp av repetition började barnen ha koll på de tre reglerna inom Hitta Vilse, vilket även syns i deras utvärdering.

9 Lekar i skogen och självförtroende: Beskrivning och utvärdering av verksamheten

Den tredje verksamhetsgången gick vi till skogen för att leka. Vi repeterade dock det vi hade lärt oss men meningen var att leka och genom de olika lekarna stöda barnets självförtroende. Denna gång byggde vi också kojan färdig och barnen fick önska sig en lek som de ville leka tillsammans. Även denna gång kunde alla barn delta. Utvärderingen skedde i form av intervju i skogen.

9.1 Verksamhetens struktur

Då vi kom till skogen samlade jag igen barnen i en ring och berättade lite om kommande program. Vi började verksamheten med en lek som heter "Stafett med visselpipa". I den skulle barnen springa omkring i skogen, och efter det pröva att blåsa i visselpipan andfådda. På samma fick barnen känna hur tungt det är att springa i djup snö. Även motoriken fick utvecklas då barnen försökte komma fram i snön utan att falla. Meningen med leken var att visa barnen att man har svårare att hålla ljud för sig om man springer omkring och blir andfådd. Syftet var alltså igen en gång att visa barnen att det lönar sig att stanna på ställe om man tappar bort sig. Barnens självförtroende stöddes i denna lek genom att de kämpade och hjälpte på varandra. Åtminstone på dem som hade svårigheter att komma fram i snön. Efter det lekte vi leken "Byta träd". Denna lek går ut på att barnen söker sig ett träd; sedan får de springa runt och ledaren väljer bort ett träd. Då ledaren ropar skall alla barn försöka hitta ett ledigt träd vilket resulterar i att ett barn blir utan träd. I denna lek övade vi också att komma över besvikelser och att märka att leken kan vara rolig trots att man inte alltid vinner.

Efter "Byta träd" leken, var det dags för "Överraskningspåsen" Jag hade gömt olika saker i en påse som hade med Hitta Vilse att göra. Barnen fick i tur och ordning dra upp något från påsen och sedan berätta för mig och de andra vad föremålet har för betydelse eller vad man kunde göra med den. Denna lek stödde också barnens självförtroende när de kunde visa de andra att de visste vad man skulle använda saken de dragit ur påsen till. Föremålen i påsen var valda på det sättet att barnen hade möjligheter att hitta på olika ändamål som man kunde använda dem till. Alla barn hittade på något fastän några behövde lite hjälp att komma ihåg.

Efter det var det dags att bygga kojan färdig och sedan äta matsäcken i kojan. Efter mellanmålet lekte vi ännu visselpipsleken, som barnen hade önskat sig och sedan fick barnen leka fritt medan jag intervjuade dem i tur och ordning. Efter det packade vi ihop våra väskor och

började gå mot bussen. I det skedet ville barnen visa mig deras Mulle-skog som låg alldeles i närheten av var vi haft vår verksamhet. Barnen berättade ivrigt om Mulle-skogen och vad de brukade göra på sina skogsutfärder. Det var en trevlig avslutning på vår Hitta Vilse verksamhet den gången. Sedan gick vi i lugn och ro till bussen och tillbaka till daghemmet för att äta lunch.

Bild 10: Favoritleken i repris

9.2 Barnens och handeldarens utvärdering av verksamheten

Som jag tidigare har nämnt i denna rapport gjordes utvärderingen av tredje verksamhetsgången i form av en intervju med barnen. Nedan följer en sammanställning på hur barnen har svarat på frågorna. Frågorna i intervjun var: Vad har du lärt dig? Vad tycker du att du varit bra på idag? och vad var det roligaste? Barnen fick ge många svar på frågorna.

Vad har du lärt dig idag? (antal barn svarat)	Vad tycker du att du varit bra på idag? (antal barn svarat)	Vad var de roligaste idag? (antal barn svarat)
Blåsa i visselpipa (3)	Blåsa i visselpipa (4)	Visselpipsleken (4)
Hållas varm (2)	Att äta (1)	Bygga koja (2)
Krama träd (3)	Krama träd (1)	Springa (1)
Bygga koja (3)	Bygga koja (4)	Att äta (1)
Byta träd (1)	Springa (4)	
Vara snäll till träden (1)	Leka trädleken (1)	
Göra stoppmärke (1)	Gömma mig (1)	

Tabell 1: Barnens utvärdering efter tredje verksamhetsgången

Från sammanställningen kan man se att barnen tyckte, att visselpipsleken varit det roligaste och att de flesta även ansåg att de även är bra på att blåsa i visselpipan. De tre saker barnen ansett att de lärt sig bäst är alla kopplade till den kunskap barnen lär sig i Hitta Vilse, dvs. de tre viktigaste reglerna. Man kan alltså konstatera att målet för Hitta Vilse kursen uppnåddes. Glädjande var också att se att barnen tyckte att kojbygget varit roligt. Eftersom kojans byggdes tillsammans tyder det på att barnen njutit av varandras sällskap och fungerat bra ihop som en grupp. För att sammanfatta barnens utvärdering kan man konstatera, att barnen lärde sig grundreglerna i Hitta Vilse. Blåsa i visselpipa, hållas varm och krama träd var de svar som uppkom mest vid frågan om vad har du lärt dig idag?

Handledarens tredje utvärdering gjordes i form av en observation av barnens självförtroende. Jag bad handledaren observera barnen eftersom jag inte själv hade möjlighet till det då jag ledde verksamheten. På en blankett hade jag skrivit ner stöd för observationen som berörde bl.a. barnens förmåga att tolerera misslyckanden, deras förhållande till sina egna prestationer, om de uppskattar andra barn i gruppen och om de kritiserar sig själva. Enligt handledarens observationer var vissa barn mera beroende av andra barn och behövde mera stöd och uppmuntran under övningarna. Alla barn deltog ändå i verksamheten och gjorde sitt bästa. Handledaren berömde även barnen för att de på ett fint sätt kunde tåla besvikelser och misslyckanden. Handledaren påpekade också att barnen kände sig säkra just på grund av att övningarna gjordes tillsammans med andra och på grund av att jag var med. Även den bekanta skogsmiljön bidrog till barnens trygghetskänsla. Enligt handledaren är barnen på väldigt olika nivåer när det gäller självförtroende och en del är mycket säkrare än andra.

9.3 Självutvärdering

Under den tredje verksamhetsgången koncentrerade jag mig på att stöda, uppmuntra och berömma barnen. I en del av övningarna fick barnen individuellt svara på frågor och berätta vad de lärt sig. Vid detta tillfälle var barnen redan bekanta med omgivningen, verksamheten och mig vilket även märktes under verksamheten. Jag anser att jag på ett bra sätt hade valt ut de övningar som barnen fick delta i under verksamheten. Inget barn vägrade delta och barnen gjorde sitt bästa. Denna gång hade jag även planerat övningarna, och var de skedde bättre varför det blev mycket klarare för alla. I min självutvärdering från denna gång funderade jag på om jag borde ha haft mera övningar och mindre fri lek under verksamheten. Under diskussionen med handledaren kom det ändå fram, att den fria leken varit passande som avslutning och hade bidragit till att jag ifred kunde intervju barnen i tur och ordning. Trots att verksamheten denna gång varit bättre planerad anser jag ändå att jag kunnat vara klarare i mina instruktioner. I diskussionen med handledaren efteråt poängterade han, att barnen har svårare att koncentrera sig i skogen om det rör sig mycket människor i näromgivningen. Under

vår verksamhet var det en man som skidade av och an bredvid oss och barnen iakttog mannen eftersom han hade en mycket stor hund och pratade hela tiden till hunden. Barnen verkade även lite rastlösa och hade svårt att vänta på nästa övning. Jag anser att jag även denna gång lyckades med barnens utvärdering. Intervjun vart kort och barnen svarade glatt på mina frågor. Från början hade jag planerat att hålla intervjun på daghemmet då vi kommit tillbaka från skogen men jag ändrade mig då det visade sig att barnen gärna ville leka i skogen, och vi hade tid. Denna ändring i verksamheten visar att jag klarat av att leda verksamheten även då situationen ändrat och utförandet inte blivit som jag planerat. Från den tredje verksamhetsgången lärde jag mig igen hur viktigt det är att vara flexibel i verksamheten och att låta situationen ändras om den så vill. Viktigt är även att vara smidig så att barnen inte blir konfunderade.

10 Utvärdering och minnen från skogen: Beskrivning och utvärdering av verksamheten

Den sista verksamhetsgången inföll några veckor efter de andra på grund av sportlov och barnträdgårdslärares ledighet. Syftet med den sista gången var att repetera det som vi lärt oss och tillsammans diskutera kring kursen. Barnen hade ivrigt väntat på den sista gången och fast en del av det vi hade gjort hade fallit i glömska, kunde barnen ändå fint berätta om vad de hade lärt sig. Vi tittade tillsammans på bilder från verksamheten. Till sista gången hörde även diplom- och visselpipisutdelning.

10.1 Verksamhetens struktur

Under sista gången hade vi minnen från skogen som tema. Idén var att väcka upp minnen från det barnen hade lärt sig och blicka tillbaka på vad vi hade gjort tillsammans. Meningen var också att barnen med egna ord skulle berätta vad de lärt sig. I slutet av verksamheten hade jag en utvärderingsdiskussion med barnen för att få en helhetsbild av vad de tyckt om hela verksamheten.

Då vi började verksamheten satte vi oss igen i en ring. Jag frågade barnen vad de kommer ihåg av Hitta Vilse. Först var barnen tysta, men då jag lite hjälpte dem och tog fram plan-schen från första gången började barnen minnas. De kom ihåg en massa, allt i från små detaljer till större helheter av verksamheten. Efter detta tittade vi på bilder från datorn. Bilderna var tagna från alla Hitta Vilse övningar. Efter att vi tittat på bilderna fortsatte vi verksamheten med en utvärderingsdiskussion. Denna utvärderingsdiskussion fungerar också som barnens helhetutvärdering av verksamheten.

Efter utvärderingsdiskussionen följde diplom och visselpipisutdelningen. Barnen fick sitt diplom och sin visselpipa. Efter detta fick de ännu ställa sig med diplommet och visselpipan för

fotografering. Det fotot lades upp på Muksuboken så att föräldrarna kunde se vad barnen hade åstadkommit. Till sist applåderade vi ännu för varandra innan det var dags att avsluta Hitta Vilse. Barnen gick stolt och lade sina visselpipor och diplom på hyllan och gick sedan ut på gården för att leka.

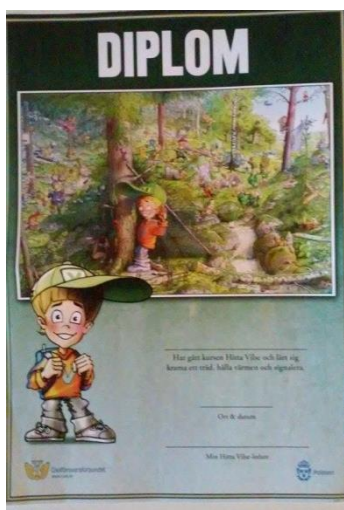

Bild 11: Diplom

Bild 12: Dags att städa undan

10.2 Självutvärdering

Efter den sista verksamhetsgången blickade jag för mig själv tillbaka på hela processen för detta examensarbete, på de olika verksamhetsgångerna och hur jag lyckats. Jag kom fram till att jag verkligen njutit av att göra detta examensarbete och att det var viktigt att jag valde ett ämne som verkligen intresserade mig själv. Den sista verksamhetsgången gick bra och barnen var väldigt stolta över sig själva när de fick diplomerna och visselpiporna runt halsen. Att fotografera under verksamheten och lägga upp bilderna på Muksuboken var en väldigt bra idé och bilderna hjälpte barnen att komma ihåg vad vi gjort tillsammans. Under själva verksam-

heten funderade jag om jag borde ha haft lite mera verksamhet under den sista gången. Att barnen kanske ville göra mera än bara sitta och prata. Efter verksamheten konstaterade jag ändå, att en lugn minnesdiskussion gällande verksamheten passade riktigt bra som avslutning på verksamheten. Tyvärr diskuterade barnen inte så mycket med varandra utan svarade mera på mina olika påståenden och frågor. Detta gjorde ändå ingenting eftersom de viktigaste tankarna och synsätten kom fram. Man hade eventuellt kunnat bjuda de andra från gruppen som publik för diplomutdelningen, men jag ansåg att det ändå var bättre att avsluta kursen tillsammans med deltagarna och handledaren. Enligt mig gick den sista verksamhetsgången bra och fast den i början kändes lite onödig att ha med visade det sig ändå vara viktigt att ha en tydlig avslutning på verksamheten.

11 Helhetsutvärderingen för verksamheten

Den sista verksamhetsgången gjordes även helhetsutvärderingen av verksamheten. Barnens utvärdering skedde i form av en utvärderingsdiskussion tillsammans med mig. Handledarens utvärdering skedde i form av en skriftlig utvärdering som handledaren returnerade till mig någon vecka efter verksamheten. Helhetsutvärderingens syfte var att avsluta verksamheten och att jag som studerande skulle få en slututvärdering som kunde hjälpa mig reflektera över verksamheten och min egen inlärningsprocess.

11.1 Barnens helhetsutvärdering

Barnen fick utvärdera verksamheten genom att delta i en utvärderingsdiskussion. Diskussionen utfördes efter sista verksamhetsgången på daghemmet. Under diskussionen fick barnen berätta vilka övningar de tyckt mest om och vilka som varit de tråkigaste. Barnen fick också berätta om de skulle villat delta i liknande verksamhet på nytt och om de kände sig rädda i skogen någon gång under verksamheten.

Helhetsutvärderingen skedde några veckor efter själva verksamheten i skogen men det visade sig att barnen kom bra ihåg vad vi gjort under de tidigare gångerna. För att hjälpa barnen att minnas tittade vi på bilder från verksamheten tillsammans och gick igenom planschen som vi tittat på då vi startade kursen. Då jag frågade barnen vad de kom ihåg av Hitta Vilse, svarade de på följande sätt: "visselpipsleken, byggde koja, åt matsäck, hittade en käpp, vi åt i kojan, man skulle hänga upp kassen, stoppmärken, vi sprang, träd-nata, du hittade ett träd, buss, vi ruschade i backen, pulkabacken i skogen, intervju i skogen". Barnen kom alltså ihåg en hel del händelser från vår verksamhet. Efter detta började vår utvärderingsdiskussion. Jag ledde diskussionen och uppmanade barnen att markera då de hade något de ville säga. Tyvärr blev det inte så mycket diskussion mellan barnen utan diskussionen gick mera ut på att barnen diskuterade med mig. Under diskussionen förde jag även dagbok för att komma ihåg vad barnen

sade. Ur diskussionen framgick det som redan framgått tidigare. Visselpipsleken var den bästa leken. Att bygga kojan hade varit bland de tråkigaste i hela verksamheten för enligt barnen bygger de även kojor i Mulle- skogen.

Då man tittar på utvärderingen från verksamhetsång tre, har endast en tredjedel av barnen nämnt kojbygget vid frågan om vad som var roligast. Man kan konstatera att en del av svaren från intervjun med barnen stämmer överens med vad barnen sagt under utvärderingsdiskussionen. Fem av sex barn var av den åsikten, att de skulle vilja gå någon likande verksamhet på nytt. Ingen av barnen hade känt sig rädd i skogen under verksamheten. Detta kan förklaras med att både jag som ledare och handledaren deltog aktivt i alla övningar och skogsplatsen var bekant för barnen. När jag frågade om barnen nu känner sig tryggare i skogen än tidigare var det ingen som svarade någonting. Ett av barnen påpekade ” Jag kan nu springa i djup snö, och jag är inte rädd för att trilla ner”. Detta påpekande sammanfattar enligt mig på ett bra sätt vår verksamhet tillsammans. Sist och slutligen handlande allting om att skapa trygga och trevliga erfarenheter för barnen med hjälp av äventyr. Äventyr som samtidigt gynnar hälsan hos det enskilda barnet och gruppens samhörighet. Barnen var lite otåliga under diskussionen eftersom de visste att de skulle få diplom och sin visselpipa som avslutning. Diskussionen avslutades ganska snabbt och vi övergick till diplomutdelningen.

11.2 Hanledarens helhetsutvärdering

Efter avslutandet av kursen, fick handledaren med hjälp av skriven text fritt utvärdera hela verksamheten. Även denna gång fick handledaren en blankett där de olika områdena som skulle utvärderas var antecknade. Utvärderingen berörde studerandes samarbete med daghemmet, studerandes etiska handlingsätt, studerandes pedagogiska ledarskap, barnens inläring och aktivitet, hurdan nytta verksamheten har medfört, verksamhetens längd, samt vad handledaren har lärt sig av verksamheten. Från utvärderingen framgår att barnen tyckt om Hitta Vilse och att de var motiverade redan från första början. Barnen var aktiva och ivriga och barnen hade talat om Hitta Vilse också mellan verksamhetsgångerna. Barnens favoritlek var helt tydligt visselpipsleken. Enligt handledaren lärde sig barnen mycket nytt av verksamheten vilket framgick efter att barnen hade fått begrunda verksamheten en stund. Handledaren var även av den åsikten att verksamheten bidragit till att barnen märkt att skogen också på vintern är en rolig lekplats.

I utvärderingen poängterades att gruppen bildats i augusti förra året, och att relationen mellan barnen redan byggts upp. Hitta Vilse hade inte i sig bidragit till någon större förändring i gruppen men barnen hade upplevt nya saker tillsammans, vilket i sig förstärkt gruppens samhörighetskänsla. Handledaren höll med om att pausen mellan tredje och fjärde gången blev lång men poängterade att det viktiga var att den blev genomförd. I detta sammanhang funde-

rade handledaren på framtida kurser och konstaterade att de då måste genomföras i rask takt, så att barnen lättare kan följa den röda tråden. Från utvärderingen framgår att handledaren verkligen har fattat tycke för Hitta Vilse och är intresserad av att gå utbildningen för kursen själv. Handledaren ser även kursen som ett bra supplement för daghemmets Skogsmulleverksamhet. I utvärderingen poängteras att studerandes sätt att presentera Hitta Vilse har bidragit till att handledaren intresserat sig för den. För övrigt har studeranden fungerat bra som ledare och beaktat barnens individuella behov under verksamhetens gång. Detta har underlättats av att de deltagande barnen var så få till antalet. I utvärderingen poängteras att det är bra att jag gjorde baren delaktiga i verksamheten men att jag kunde fundera över i vilka situationer barnen får bestämma och i vilka situationer det är bättre att ledaren fattar besluten. I vissa fall hade studeranden frågat barnen hur de vill göra fast studeranden redan färdigt bestämt sig. I detta fall uppstod ingen problematisk situation men i något annat fall kunde barnen anse att den vuxna inte lyssnar på dem fast hon frågat deras åsikt.

Enligt handledaren har studeranden handlat etiskt rätt både då det gäller barnen och föräldrarna. Det att studeranden varit bekant både för barn och personal har bidragit till att handledaren verkligen har kunnat ge fria händer gällande planerande och genomförande av verksamheten åt studeranden. Studerandes sätt att leda grupper och arbetssätt har inte varit främmande vilket har bidragit till att förtroendet för studeranden snabbare bildats.

Från denna helhetsutvärdering framgår att även ett annat mål för examensarbetet uppnåddes. Barngruppens barnträdgårdslärare blev intresserad av att gå utbildningen för Hitta Vilse ledare och var av den åsikten att verksamheten skulle passa bra in som en del av de fri-luftspedagogiska metoderna som används på daghemmet. I utvärderingen funderar handledaren på hur han i praktiken skulle genomföra kursen i framtiden, vilket tyder på att intresset är äkta.

11.3 Studerandes självutvärdering och professionella tillväxt

När jag blickar tillbaka på min process med examensarbetet kan jag konstatera att processen har varit lärodomsrik och att jag verkligen njutit av att göra detta examensarbete. Att göra ett handlingsbaserat examensarbete var inget nytt för mig, men att göra det i daghemsomgivning var nytt. Eftersom jag har en hel del arbetserfarenhet inom dagvården, krävde mina egna inlärningsmål en hel del tankearbete. Min egen utveckling som pedagog och fostrare har varit i fokus under hela processen.

Även valet av ämnet för examensarbetet baserar sig på mitt eget intresse för utomhuspedagogik och behovet att utvecklas inom detta område. Fast jag har jobbat med barn i förskoleåldern, är det ändå min förmåga som ledare för denna åldersgrupp som behövde mest ut-

veckling. Under processen för examensarbetet har jag lärt mig ta ansvar för verksamhet från början till slut. Det som gläder mig är, att jag har fått pröva på olika utvärderingsmetoder med barnen och lärt mig hur viktigt det är att inkludera barnen då man utvärderar verksamhet där de har varit delaktiga. Jag har lärt mig lyssna till barn på ett annat sätt, och låtit dem berätta sin åsikt till mig utan att själv dra egna slutsatser eller analysera deras åsikter. Utvärderingen var i början av processen det som jag trodde skulle bli det svåraste, men det visade sig att det var det lättaste och en av de saker som jag verkligen njöt av att skriva om i rapporten. Utvärderingsmetoderna som jag har använt mig av har inte bara inkluderat barnen och gjort dem delaktiga, utan också på sitt sätt stärkt deras självförtroende, och visat dem att deras åsikt är viktig; att de är viktiga. Fast barngruppens mål för verksamheten ändrade under processen anser jag ändå att jag har kunnat göra examensarbetet som en enhetlig process från början till slut. Sällan blir något helt som man planerat och saker händer, det gäller bara att hålla huvudet kallt och planera om så gott man kan. Jag anser att man lär sig av misslyckanden. I följande tabell kan läsas vilka huvudpunkter som framgått ut barnens och handledarens utvärdering och på vilka områden jag utvecklats som fostrare.

	Målen som uppnåtts med verksamheten:	Det viktigaste med verksamheten:	Saker som lyckades (+) Behov av utveckling (-)
Barnens utvärdering	Krama träd, håll värmen uppe, syns och hörs	Visselpipsleken	Trygghet + Mera fri lek - Äventyr +
Handledarens utvärdering	Intresserad av utbildningen, anser att han lärt sig nya metoder	Ingen större utveckling inom barngruppen, lyfter fram erfarenheten som det viktiga för barnen	Delaktighet + Tydlighet i instruktioner - Utvärdering +
Min professionella tillväxt	Verksamhet med barn i förskoleålder	Utomhuspedagogik, äventyrspedagogik	Verksamhet skall planeras enligt barnens utvecklingsnivå +
Självutvärdering	Utvärderingen, metoder för utvärdering med barn	Situationsanpassat ledarskap	Barntädgårdslärares yrkesbild + Mera självutvärdering

Tabell 2: Huvudpunkter från deltagande parter utvärderingar

12 Etiska frågeställningar och examensarbetets pålitlighet

Ett av målen för detta slutarbete har varit att stöda målgruppens sociala utveckling. Övningarna har därför gjorts som gruppövningar och barnen har tillsammans med de andra gruppmedlemmarna fått ta del av Hitta Vilse kursens innehåll. Processen har alltså haft sin betoning på gruppen och gruppens dynamik. I början av processen för examensarbetet var idén att utveckla gruppens samhörighet, det enskilda barnets självförtroende och grovmotorik. Under början av processen blev det ändå klart, att utvecklandet av dessa egenskaper hade behövt en längre, kontinuerlig verksamhet. Dessutom hade den krävt mera bakgrundsinformation om hur gruppen fungerar tillsammans och iakttagelser av det enskilda barnet. Att som utomstående utveckla en så sammansvetsad grupp kräver helt enkelt en längre period av arbete och en djupare insyn i hur gruppens medlemmar fungerar tillsammans. Trots detta anser jag, att Hitta Vilse metoden har fungerat bra som en metod i syfte att stöda nämnda egenskaper i gruppen och hos dess medlemmar. I stället för att utveckla, har verksamheten alltså stött gruppen och dess utveckling. Samtidigt har även Hitta Vilse metoden på ett bra sätt satt ramar för verksamheten och visat hur verksamheten kan te sig.

Fast det ursprungliga målet, utvecklandet av gruppen och dess medlemmar behövde omformuleras kan jag konstatera, att de andra målen för examensarbetet uppnåtts. Barnen lärde sig de tre viktigaste ”reglerna” för Hitta Vilse och gruppens barnträdgårdslärare blev intresserad av kursen och av att gå utbildningen för Hitta Vilse ledare. Även jag som studerande anser att jag har uppnått mina egna inlärningsmål. Jag har utvecklats som både socionom och framtida barnträdgårdslärare med hjälp av detta examensarbete.

Examensarbetets pålitlighet kan garanteras genom att följa de beprövande övningarna som ingår i metoden. Övningarna är planerade av professionella pedagoger inom ämnet friluftspedagogik. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg, att jag har gått utbildningen och fått den kunskap jag behöver för att dra Hitta Vilse verksamhet. Man kan på ett sätt säga att allting gått rätt till.

I boken ”Tutki ja kirjoita” nämns vilka krav som skall uppnås för att en forskning eller undersökning skall vara etiskt rätt gjord. I dessa krav nämns bland annat att forskaren, i detta fall studeranden skall tillämpa ärlighet, omtanke och vaksamhet i sitt forskningsarbete. Forskaren skall använda sig av etiskt hållbara utvärderings- och forskningsmetoder i sitt arbete. Forskaren skall även se till, att målgruppens rättigheter, anonymitet och status garanteras i examensarbetet och att alla deltagande parter är medvetna om hur undersökningen och dess resultat kommer att framföras. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009: 23-24)

I detta examensarbete har jag strävat till att alla deltagande parter skall vara delaktiga i verksamheten. Barnens föräldrar har inkluderats genom att uppmuntra dem till att prata om kursen med sina barn medan den pågår och att vara nyfikna på vad barnen berättar om kursen. Föräldrarna har även fått ta del av kursen genom Muksuboken, där de har fått se på bilder och läsa kommentarer av sina barn gällande kursen. Föräldrarnas tillstånd har frågats gällande barnens deltagande och huruvida barnen får fotograferas under verksamheten. Dessutom har föräldrarnas lov frågats huruvida bilder, som barnen ritat och den utvärdering som de har gett får användas i slutrapporten.

Daghemmets och mitt samarbete har varit välfungerande och vi har arbetat tillsammans mot samma mål hela processen igenom. Daghemmet och Folkhälsan Syd som upprätthåller daghemmet, kommer att få ta del av examensarbetet då det är färdigt. Folkhälsan Syd har även stått för de kostnader, som har uppstått under verksamhetens gång. Arbetslivets handledare har genom hela processen stött mig och fungerat som min högra hand då jag har behövt. Handledaren har även kommit med värdefulla synpunkter och åsikter och har bidragit till att jag kritiskt granskat min verksamhet och mitt pedagogiska ledarskap. Handledarens utvärdering har varit konstruktiv och den har gett mig stöd under min process.

Gällande barnen har jag i min verksamhet och utvärdering strävat till att bemöta och behandla varje barn jämlikt och till att uppmärksamma varje barn. Jag har låtit barnen berätta om sina egna erfarenheter och tagit barnens utvecklingsnivå i beaktande i planeringen av verksamheten. Utvärderingen har haft en stor betydelse för examensarbetets pålitlighet eftersom jag valt att inkludera alla deltagande parter i utvärderingen och att använda mig av flera olika utvärderingsmetoder. Att intervjua barn om deras åsikter utan att desto mera tolka deras svar har varit krävande för mig och ibland har jag frågat mig hur pålitliga barnens svar och förhållningssätt egentligen är. Nu i efterhand kan jag konstatera, att det viktiga har varit att inkludera barnen och göra dem delaktiga i utvärderingen. Utvärderingen har fått stöd av mina egna iakttagelser av barnen, vilka jag gjort kontinuerligt under processen.

Med hjälp av avtalet för examensarbetet som gjordes i januari 2015 mellan samtliga partner har det varit lättare att handla etiskt då alla vet sin plats, sitt ansvarsområde och sin roll i själva processen. Arbetet har gått smidigt och Hitta Vilse kursen hittade snabbt sin plats i veckoschemat.

Att handla etiskt korrekt inom det sociala arbetet handlar också om att kunna fundera och reflektera över sitt eget arbetssätt och de beslut man gör. Det gäller att vara medveten om sina egna värderingar och åsikter. Lika viktigt är att kunna utvärdera den organisation man jobbar för och dess värderingar. Arbetstagarens ansvar över sin egen professionalitet men också arbetsgivarens ansvar över att erbjuda möjligheter för arbetstagaren att utvecklas i sitt

arbete är något som jag anser vara viktigt. (Yrkesetiska nämnden 2012: 5-8) Tyvärr verkar trenden vara att de är inom den tredje sektorn som arbetstagare har möjlighet till vidareutbildning och att utveckla sin professionalitet, medan arbetsragaren inom den kommunala sektorn inte erbjuds samma förmåner. I vardagen kan det vara svårt att komma ihåg att utvärdera sitt eget arbete och be feedback av sina arbetskamrater. Det vore ändå viktigt att komma ihåg att en del av professionalitet kommer från att kontinuerligt utvärdera sitt eget arbete.

I både Talentia ry:s och Barntädgårdsläraryrkesförbundets etiska principer nämns att dålig yrkeskunskap inte kompenseras genom att handla etiskt rätt och att det därför är viktigt att upprätthålla och utveckla sin yrkeskunskap som barntädgårdslärare. (Barntädgårdsläraryrkesförbundet 2015) Samhället utvecklas hela tiden och nya verksamhetsformer blir aktuella inom småbarnsfostran. Som exempel kan nämnas den tekniska utvecklingen och användandet av datorer inom skolor och daghem som blir allt vanligare. Som barntädgårdslärare anser jag att man är skyldig att följa med denna utveckling och även utveckla sitt eget arbete med hjälp av den.

13 Avslutande diskussion

Diskussionen kring barns utevistelse på daghem är aktuell för tillfället. Ämnets aktuella status har även bidragit till varför jag valt att göra mitt examensarbete om detta ämne. I artikeln ”Pitääkö päiväkodeissa ulkoilla kaatosateessa - Mäntyharjulaissäiti kummastelee ulkoilupakkoa” förundrar sig en mamma till en 4- årig flicka över varför man måste gå ut på daghemmet fast det ösregnar. Mamman kommenterar, att barnen inte hemma heller går ut om det ösregnar. Av daghemmets personal hade mamman fått svaret att ”reglerna säger att vi måste gå ut”. Som tur var rättade sedan andra fostrare till svaret genom att konstatera att det inte är en regel utan en självklarhet att man går ut i alla väder. (Knaappila, T. 2014) Jag håller med om att det är en självklarhet att man går ut på daghem. Man behöver kanske inte vara ute lika länge i dåligt väder men frisk luft gör alla väl. Problemet tycks tyvärr ligga hos fostrarna och föräldrarna i detta fall. Det är viktigt att komma ihåg, att utevistelse hör till daghemmens dagliga rutin. Hur den förverkligas är sedan upp till de olika daghemmen.

I Kymenlaakson Uutiset nämner barntädgårdslärare Marja Porkka, att endast köldgränsen på -15 grader håller barnen och personalen inne. Att slopa utevistelsen gör, att barnen blir rastlösa och har svårare att vila under dagsvilan. (YLE Nyheter 2011) Jag anser att hälsoeffekten med utomhusaktiviteter är den viktigaste. Utomhusvistelsen blir trevligare om barnen har aktiviteter. Därför anser jag, att mitt examensarbete har varit viktigt för daghemmet. Jag har med min verksamhet bidragit till att barntädgårdsläraren har fattat intresse för Hitta Vilse

kursen och utbildningen. Detta igen bidrar till att barntädgårdsläraren har mera aktiviteter att erbjuda barnen, och att vistelser utomhus på det sättet ökar.

År 2014 gjordes en landsomfattande enkätundersökning gällande daghems inställningar till naturen och hur de tillämpar naturen i sin dagliga verksamhet. Enkätundersökningen gjordes i samarbete mellan Allergi- och astmaförbundet och Barntädgårdsläraryrket. På enkätundersökningen svarade ca vart femte daghem i Finland och största delen av svaren kom från kommunala daghem. Ur svaren på enkätundersökningen framgår det, att nästan 80 % av daghemmen är belägna nära naturen. Fast naturen är nära daghemmet och att ta sig dit inte är svårt, begränsade ändå personalbrist och negativa attityder barnens vistelse i naturen. Även frågor gällande trygghet och ansvar kom upp i svaren från undersökningen. Andra faktorer som håller daghem bort från naturen är avståndet, bristfällig klädsel och andra praktiska orsaker. Olika utfärder till skogen är den vanligaste verksamhetsformen daghemmen använder sig av. I svaren från undersökningen betonades också personalens möjligheter till vidareutbildningar och att främst de kommunala daghemmen kunde erbjuda mera möjligheter för vidareutbildning. (Saarinen 2015)

Denna enkätundersökning och dess svar tyder på att daghemmens brist på utevistelse ofta handlar om brist på personal eller personalens negativa attityder. Även om man vet att utomhusvistelser har en positiv effekt på barnets utveckling, förmåga till vila och lust till att äta, är det ändå av någon orsak svårt att ta sig ut i naturen. Vistelsen i naturen borde inte ses som något man måste göra, utan den borde bli en verksamhetsform som både barn och vuxna på daghemmet njuter av. Genom att få möjlighet till vidare utbildning kan fostraren få nya idéer gällande utevistelsen och på det sättet göra den mera attraktiv för både barn och vuxna.

Den andra ytterligheten av denna diskussion återfinns i Sverige, där utomhuspedagogik och friluftsförskolor redan finns i en större utsträckning. Friluftsförskolorna har naturen och uteverksamheten som bas. Friluftsförskolorna strävar till att ge trygg, rolig och lärorik verksamhet för barn i förskoleålder. Arbetssättet går alltså ut på att flytta så mycket som möjligt av verksamheten ut i naturen. Barnen ses som upptäckare, utforskare och äventyrare. (Friluftsskolor 2015)

Det är fint att förskolor som dessa finns, speciellt då daghemmes utomhusturiner tycks till en del skilja sig från varandra. Å andra sidan finns det också daghem vars verksamhet har sin betoning i idrott, musik och konst. Alla dessa tre verksamhetsformer erbjuds även i form av fritidsverksamhet för barn i olika åldrar. För mig är naturen och barns vistelse i den en sak som jag anser vara väldigt viktigt. Barnet lär sig så mycket annat då hon vistas där som t.ex. respekt för natur, djur och växter; Den respekt som är så viktig som vuxen och som har sin grund i barndomen. För att ännu ta detta till en högre nivå lär sig barnet hur viktigt det är att

ta hand om naturen med tanke på kommande generationer. Denna verksamhet och detta examensarbete har även visat, att utomhuspedagogik och allt vad det innebär kan användas då man vill stärka gruppens dynamik och utveckla självkänsla. Detta gäller inte bara inom småbarnspedagogiken utan på alla arenor inom det sociala arbetet.

Den syn på barn, som betonar barnets roll som en aktiv utforskare och äventyrare som vill upptäcka sin omgivning och på det sättet lära sig om den anser jag att bäst förverkligas då barnet öppnar dörren och ger sig ut i naturen. Jag anser också att det är föräldrarnas och daghemspersonalens skyldighet, att bidra till att barnets utvevistelse sker inom trygga ramar. Hitta Vilse fungerar som en ypperlig arbetsmetod för att uppnå det syftet. För att kunna skapa sådana förhållanden som gynnar barns utveckling både fysiskt och psykiskt krävs att barnen känner trygghet, även då de rör sig ut i skogen och börjar utforska det för dem okända.

I denna avslutande diskussion kan jag konstatera att denna process och verksamhet har fått en lite annan slutsats än vad jag från början tänkte mig. Från såväl barnens och handledarens utvärderingar framgår, att barnen njutit av verksamheten och att jag kunnat skapa inlärningsmöjligheter för barnen, men också tillfällen där barnen aktivt fått uppleva naturen som en trevlig lekplats och omgivning att vistas i. Den trygga miljön har bidragit till att barnen har lärt sig nya ting. Från början var det meningen att utveckla gruppen och det enskilda barnet. Med facit i hand kan man säga, att gruppen inte direkt har utvecklats med hjälp av denna verksamhet, men förutsättningar för vidare utveckling har skapats och barnen har fått nya upplevelser tillsammans med de andra. Nya upplevelser som stöder det enskilda barnet och gruppen.

Handledarens utvärdering av verksamheten lyfter fram upplevelser som barnen fått och vilken nytta handledaren haft av verksamheten. Gällande presentationen av Hitta Vilse för handledaren har jag lyckats bra. Den mest meningsfulla delen av detta examensarbete har enligt mig varit barnens delaktighet i utvärderingen av verksamheten. Från den första utvärderingen med barnen lärde jag mig att det är viktigt, att ge barnen tid i utvärderingssituationen och att det i utvärderingssituationer är bra att använda sig av sådana metoder, som är bekanta för barnen som t.ex. sagotering. Då blir utvärderingen mera naturlig och bekväm för barnen. Utvärderingen lyckades bra och blev mångdimensionell tack vare de olika utvärderingsmetoderna som jag har använt mig av. Jag kunde även ha satsat lite mera på min självutvärdering och klarare lägga upp mål för vad jag själv vill uppnå. Gällande handledarens utvärdering var jag nöjd med att den gavs i form av diskussioner, eftersom missförstånd då lättare undviks. Jag har lärt mig mest av utvärderingen och anser att jag nu har verktyg för att inkludera barn i utvärdering av verksamhet.

Som blivande socionom och barntädgårdslärare vill jag fördjupa mig i äventyrspedagogiken som en del av småbarnsfostran. Äventyrspedagogiken uppmuntrar barn till att aktivt forska sin omgivning och att intressera sig av det som pågår omkring dem. Detta anser jag vara viktigt för barnens fortsatta utveckling och även en bra början till aktiva medborgare som är intresserade av det samhälle de lever i och vill vända på många stenar för att lära sig nytt. I det sociala arbetet vill jag även koncentrera mig på trygghet och hur människor jag arbetar med kan skapa sin egen trygghet. Trygghet betyder olika saker för olika människor. För en del kan det innebära ekonomisk trygghet, för andra trygghet i människorelationer. Tryggheten är en av hörnstenarna i människans välmående. Viktigast vill jag påstå är ändå tryggheten i barn-
domen.

Dagens barntädgårdslärare behöver enligt mig mera öppenhet för nya idéer och metoder i sitt arbete. De behöver vilja att utveckla sig själva och sin arbetsmiljö. Allt detta grundar sig i arbetsmotivationen och huruvida man är beredd att anta nya utmaningar. Att lyssna på barn och göra dem delaktiga är något som jag i mitt kommande arbete vill koncentrera mig på eftersom jag med hjälp av detta examensarbete har märkt hur viktigt det är. Inte bara för att kunna planera lämplig verksamhet för barnen, utan för att det stärker deras självförtroende då de märker att man som vuxen verkligen bryr sig om deras åsikter. Barnen känner sig då viktiga och upplever att de kan påverka.

Till slut vill jag ännu lyfta fram utevistelsen som en av de viktigaste verksamhetsformerna för daghem. I dagens värld där spel, sociala medier och teknik får i ett allt tidigare skede en allt större roll i barnens vardag anser jag det vara ytterst viktigt att satsa på utomhusvistelsen och uppmuntra barn att röra sig ute. Som blivande barntädgårdslärare vill jag stöda denna utveckling och koncentrera mycket verksamhet till skog och äventyr ute i naturen!

Källförteckning

Airaksinen, T & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsingfors: Tammi.

Barnträdgårdsläraryrket 2015. Hämtad 21.4.2015.
<http://www.lastentarha.fi/cs/ltol/Ammattietiikka>

Berghäll, P. 2013. Äventyrspedagogik i Finland. Suomen Nuorisokeskushdistys 2013. Hämtad 26.3.2015. <http://www.seikkailukasvatus.fi/fi/pa%20svenska>

Bjervås, L. 2003. Det kompetenta barnet. Ur boken Förskolan- barns första skola! (67-75.)
 Johansson, E. och Samuelsson I. (red.) Lund: Studentlitteratur

Brage, C., Sepp, H., Terjestam, Y. 2005. Hitta Vilse- En utbildning om barn som går vilse.
 Handledning för ledare. Solna: Civilförsvarsförbundet.

Folkhälsan syd Ab. 2014. Daghemmet Lyckoslantens plan för småbarnsfostran. Vanda: Folkhälsan syd Ab.

Friluftsförskolor Ab 2015. 2015. Hämtad 24.2.2015. <http://www.friluftsforskolor.se/om-oss>

Furmark, S-G. 2009. Äventyrspedagogik- spännande lärande! Hämtad 1.3.2015.
http://www.ltu.se/cms_fs/1.81523!/file/%C3%84ventyrspedagogik%20-%20Kort%20version%20A.pdf

Grunderna för planen för småbarnsfostran. 2005. Vaajakoski: Stakes. Hämtad 15.2.2015.
http://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsingfors: Tammi.

Horppu, S., Leppämäki, P., Nurmiranta H. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen.
 Helsingfors: Kirjapaja

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi- havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Helsingfors: Multiprint Oy.

Hännikäinen, M & Rasku- Puttonen, H. 2003. Piaget ´n ja Vygotskin merkitys varhaiskasvatuksessa. Ur boken Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia (171- 173.) Karila, K., Kinos, J., Virtanen J. (red.) Jyväskylä: PS- kustannus

Ilme, I. 2000. Arviointi työvälineenä- Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Jyväskylä: PS- kustannus.

Karlsson, L. 2000. Sadutus- Avain osallistavaan toimintakultuuriin. Jyväskylä: PS- kustannus.

Kirmanen, T. 2000. Lapsi ja pelko- Sosiaalipsykologinen tutkimus 5-6- vuotiaiden lasten pelosta ja pelon hallinnasta. Avhandling. Kuopio Universitet. Hämtad 27.12.2014.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-781-837-8/urn_isbn_951-781-837-8.pdf

Knaappila, T. 23.9 2014. Pitääkö päiväkodeissa ulkoilla kaatosateessa - mäntyharjulaissäiti kummastelee ulkoilupakkoa. Länsi-Savo. Kaakon Viestintä Oy. Hämtad 15.3.2015.
<http://www.lansi-savo.fi/uutiset/lahella/pitaako-paivakodeissa-ulkoilla-kaatosateessa-mantynharjulaissaiti-kummastelee>

Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa- Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS- kustannus.

Kokljuschkin, M. 2000. Seikkailuun!- Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Tammerfors: Tamperepaino Oy.

Koppinen, M-L., Korpinen, E., Pollari, J. 1994. Arviointi oppimisen tukena. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Kronqvist, E-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Ur boken Varhaiskasvatuksen käsikirja (21- 22.) Hujala, E & Turja, L. (red.) Jyväskylä: PS-kustannus.

Kronqvist, E-L & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt- eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. 1. upplagan. Helsingfors: WSOY pro.

Lindon, J. 2012. Understanding Child Development 0-8 years. London: Hodder Education.

Lummelahti, L. 2001. Yksilöllinen esiopetus. Tammerfors: Tamperepaino Oy.

Nikkilä, P & Gyekye, M. 2013. Arviointiympyrä- Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Outward Bound Finland ry, 2015. Hämtad 26.3.2015. <http://www.outwardbound.fi/outward-bound/historia-ja-kurt-hahn>

Parikka- Nihti, M & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä- Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS- kustannus.

Saarinen, K. 2015. Lapset ja luonto on ehdottoman hyvä yhdistelmä! Lastentarha 2/2015, 35-37. Helsingfors: Barnträdgårdsläraryrbundet.

Solly, K. 2015. Risk, Challenge and Adventure in the Early Years- A practical guide to exploring and extending learning outdoors. Cornwall: TJ International Ltd.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, ammattieettinen lautakunta. 2012. Arki, arvot, elämä, etiikka - Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsingfors: Lönnberg Painot Oy.

Unicef Sverige 2015. Barnkonventionen. Hämtad 10.3.2015. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Westling, M. 2015. Metodbanken - Verktyg för möten, utveckling och utbildning. Hämtad 13.3.2015. <http://www.metodbanken.se/2011/02/03/sta-pa-linje/>

YLE Kymenlaakso. 15. 2. 2011. Päiväkodissa ei ulkoilla paukkupakkasella. Hämtad 16.3.2015. http://yle.fi/uutiset/paivakodissa_ei_ulkoilla_paukkupakkasella/5080175

Bilder

Bild 1: På väg mot nya äventyr	9
Bild 2: Hitta Vilse övningar	10
Bild 3: Första utfärden till skogen	12
Bild 4: Övningar inomhus	32
Bild 5: Visselpipsleken	36
Bild 6: Stoppmärken	36
Bild 7: Kojan prydd med skräp	37
Bild 8: Dags för mellanmål	37
Bild 9: Barnens utvärdering från andra verksamhetsgången	38
Bild 10: Favoritleken i repris.....	41
Bild 11: Diplom	44
Bild 12: Dags att städa undan.....	44

Figurer

Figur 1: Barnens utvärdering från första verksamhetsgången	33
--	----

Tabeller

Tabell 1: Barnens utvärdering efter tredje verksamhetsgången	41
Tabell 2: Huvudpunkter från deltagande parter utvärderingar	48

Bilagor

Bilaga 1 Informations brev till föräldrarna	61
Bilaga 2 Lov för deltagande i "Hitta Vilse" samt lov för fotografering under kursen.....	62
Bilaga 3 Hitta Vilse, 4/4 Minnen från skogen, handledarens helhetsutvärdering.....	63

Bilaga 1 Informations brev till föräldrarna

Hej! :)

Jag är en studerande från Laurea Yrkeshögskola i Dickursby. Jag kommer att göra mitt slutarbete genom att dra "Hitta Vilse" kurs med en del av gruppens barn. Har du fått detta brev, kommer ditt barn att delta i kursen. Kursen kostar ingenting.

Till kursen hör 4 verksamhetsgångar. Den första är på daghemmet, de två mittersta i skogen, och den sista igen på daghemmet. Datumen får ni reda på genom att kolla gruppens veckoplanering. Verksamheten startar vecka 6. Barnen skall endast ha matsäck med under de två mittersta gångerna!

Med detta brev följer ett infobrev om kursen, samt lov förfrågningar gällande barnets deltagande och utvärdering av kursen. Förutom att barnen lär sig vad man skall göra då man går vilse i skogen, kommer de att få göra övningar som stärker samarbetet mellan deltagarna, självkänslan hos det enskilda barnet och motoriken.

Vänligen läs igenom brevet och returnera sedan lov förfrågningen till daghemmet, senast 30.1.2015

Med vänliga hälsningar/ Lotta

Bilaga 2 Lov för deltagande i "Hitta Vilse" samt lov för fotografering under kursen.

Mitt barn får delta i "Hitta Vilse"

JA NEJ

Mitt barn får fotografera/fotograferas under kursen

JA NEJ

Fotografierna får användas i examensarbetets slutrapport (endast bilder där man inte känner igen barnen)

JA NEJ

Mitt barns svar på intervjufrågor i utvärderingen av verksamheten får användas i examensarbetets slutrapport (varken barnets ålder, kön eller namn uppges)

JA NEJ

TACK! Om ni har frågor gällande kursen eller examensarbetet, kan ni vara i kontakt via daghemmets personal.

Datum och underskrift

Med vänliga hälsningar

Socionom studerande Charlotta Kietz

Laurea- Yrkeshögskola, sociala området

Bilaga 3 Hitta Vilse, 4/4 Minnen från skogen, handledarens helhetsutvärdering

Skriv fritt en utvärdering gällande hela verksamheten, ta stöd av följande punkter:

1. Hur aktiva och ivriga har barnen varit i verksamheten?
(koncentration, njutning av verksamheten, deltagande, aktivitet)
2. Anser du att barnen lärt sig nya saker under verksamheten?
(Hur anser du att barnen lärt sig, kommer de ihåg vad de lärt sig, pausen påverkat inläringen? (mellan 3 och 4 gången)
3. Anser du att verksamheten på något plan utvecklat barngruppen? Om inte, vad annat har verksamheten bidragit till? Trygghet? Gemenskap? m.m.
4. Verksamheten var kort och ganska utdragen. Kommentarer?
5. Anser du att du som barnträdgårdslärare lärt dig något nytt? (Inspiration, nya metoder? Intresse av att gå Hitta Vilse skolningen?)
6. Hur har studeranden fungerat som samarbetspartner?(har studeranden tagit initiativ? tagit ansvar för planering och genomförande)
7. Hur har studerande fungerat som ledare för barngruppen? Har studeranden tagit barnen i beaktande?
8. Studerandens samarbete med daghemmet och personalen?
9. Har studeranden handlat etiskt rätt i olika situationer?
10. Övriga kommentarer?

TACK!

LOTTA